

ב"ה

בית מדרש ישיבה AI

סדרת עיון בתניא יומי

נשמות חדשות

מן הלידה העתידיה באגרת הקודש כו
אל משמעות החדשות בחסידות
ונשמת אדמו"ר הזקן

חוברת מחקר

ה' מרחשוון תשפ"ז

באגרת הקודש כו מניח אדמו"ר הזקן שגם לעתיד יהיו לידות, ואפילו לידה בכל יום. כיצד מתיישבת תמונה זו עם מאמר חז"ל שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבאוצר הקרוי "גוף"? התוספות עצמם שאלו זאת והציעו: "שמא י"ל גוף חדש ונשמות חדשות יהיו". מכאן מתחיל עיוננו: מה פירוש "חדשות", וחדש ביחס למה?

אותו כינוי נאמר גם על אדמו"ר הזקן. רבותינו מתארים אותו כ"נשמה חדשה", ואף כ"נשמה חדשה דאצילות", בגילוי ובהתלבשות בגוף. הרבי מפנה לביאור הנשמות החדשות בלקוטי תורה; ר' יואל כהן מסביר את ההפניה בזיקה לגילוי העתיד. לצד זאת, במקורות אחרים מובחנות חדשות ההווה מן החדשות ממש שלעתיד. החוברת בוחנת כיצד מצטרפים התיאורים ומה עדיין דורש חוליית טיעון נוספת.

לצורך הבירור נפריד בין העבר האישי של הנשמה, היכללותה באדם הראשון, מקור המשכחה, סיבת ירידתה, אופן גילוייה וזמנה. אלו שאלות שיכולות להצטרף לתיאור אחד. פירוש בני אהרן מוסיף הבחנה מכרעת: התהוות ראשונה שטרם הושלמה, נוכחות כתוספת והיכללות כשורש ועיקר אינן בהכרח אותו יחס. גם לידה, חזרה בגלגול ועטרה לנשמה קיימת אינן שלוש חלופות מאותו סוג.

המהלך ערוך בשלושה חלקים. פרקים א-ו יוצאים מן התניא והתוספות אל מילון המושגים, ספרי הגלגולים, העטרות ואופני הלידה. פרקים ז-ט עוברים אל נשמת אדמו"ר הזקן ושאלת היחידות. פרקים י-טז מציגים את הדיונים הקודמים, שלושת סבבי המחקר, בדיקות ההשלמה וסבב השיפור, עם התרומות, החזרות מהכרעות והציונים. בסוף מובאת תשובה מרוכזת לארבע שאלות היסוד, ולאחריה מבחר מקורות לעיון החותם את החוברת.

חוברת המחקר מציגה את הדרך בפרטיה. מקור מפורש, פירוש מזוהה והצעה שלנו מסומנים לפי מעמדם; העדפה פרשנית נבחנת לפי ראיותיה וחוליית המעבר שלה.

א-ו: הלידות ומשמעות החדשות · ז-ט: נשמת אדמו"ר הזקן · י-טז: תולדות הבירור · יז: תשובה מרוכזת · יח: לעיון במקורות.

20 · היכן הקריאות מצטרפות והיכן הן חולקות	3 · א. נקודת המוצא בתניא
21 · מה בני אהרן משנה ומה נשאר מן הקושי	4 · ב. קושיית התוספות ותירוצם
22 · ההצעות שנבחנו וההעדפה העריכתית	5 · ג. מה התחדש במילה "חדשה"
22 · ט. האם נשמות חדשות הופיעו רק אצל אדמו"ר הזקן	7 · ד. ספרי הגלגולים: ביאה ראשונה, התחדשות והיכללות
23 · י. מה נמצא בדיונים הקיימים	8 · היכללות ואי־היכללות: היישוב שנמצא
24 · יא. מהלך המחקר בסבב הראשון	9 · ירידה לשם בירור לעומת נפילה מחמת חטא
25 · יב. תרומת הסבב השני ומחלוקותיו	10 · ה. החדשות שלעתיד בחסידות: נשמות ועטרות
26 · יג. הסבב השלישי: מה נמצא ומה תוקן	12 · ו. הלידה העתיידית ומפת הזמנים
29 · סבב השיפור הראשון: ארבע תרומות ותיקון אמת המידה	13 · גם גלגולים לאחר ביאת המשיח
30 · יד. השוואה ודירוג הדוחות	15 · מפת התופעות והזמנים: כל שורה לפי מקורה
34 · השוואת סבב השיפור הראשון	16 · ז. מה נאמר על נשמת אדמו"ר הזקן
35 · טו. טענות שהשתנו במהלך המחקר	17 · ח. מוקד העיון: נשמת אדמו"ר הזקן וכללות אדם הראשון
36 · טז. הכרעת הסבבים והתקדמות החוברת	18 · מה אומר ר' יואל כהן
38 · מפת הסברות וההכרעות	20 · שלוש חוליות מן הכלל אל האדם
38 · יז. תשובה לשאלות היסוד בגבולות המקורות	
40 · יח. לעיון במקורות	

א. נקודת המוצא בתניא

באגרת הקודש סימן כו מבאר אדמו"ר הזקן את הצורך בידיעת הלכות התורה גם לעתיד לבוא. בתוך הדברים נאמר:

"וגם טומאת יולדת צריך לידע, כדכתיב: 'הרה ויולדת יחדיו'. אם תלד אשה בכל יום מביאה אחת, אף־על־פי־כן — דין איסור טומאתה לא ישתנה"¹.

הקטע עוסק בלידה ובדינה. החידוש באופן הלידה אינו מבטל מאליו את ההלכה הנוגעת ליולדת. הביאור שהובא בהערות הרבי מבחין בין לידה יומית מביאה

¹ תניא, אגרת הקודש כו. הערות הרבי המובאות בשיעורים בספר התניא על אגרת זו; שבת ל ע"ב, רש"י ומהרש"א. מכתב הרבי על "מביאה אחת" נדון בפרק ו.

אחת לבין ההנחה שכל לידה מחייבת ביאה חדשה. השאלה על טומאת הלידה והשאלה על מקור הנשמה הן שתי שאלות שונות.

הפירוש המובא בשם האריז"ל הוא שההריון והלידה יכולים להתרחש באותו יום. רש"י בשבת ל, ב, מפרש שהאשה יולדת ולד שהרתה בו קודם, ביום שבו היא מתעברת שוב. המהרש"א דן בראיית התרנגולת ובאפשרות הלידות למרות איסור התשמיש לאחר לידה. הערת הרבי על "מביאה אחת" מועילה לבירור זה. לצורך ענייננו נברר מה משמעותן של הנשמות שיתגלו באותן לידות.

ב. קושיית התוספות ותירוצם

התוספות בעבודה זרה ה, א, ד"ה אין בן דוד, שואלים כיצד מתיישבת הלידה היומית בימות המשיח עם כלות הנשמות שב"גוף" קודם לביאת בן דוד. תשובתם מנוסחת כהצעה:

"שמא י"ל גוף חדש ונשמות חדשות יהיו".

סברה 1 • למפה זהו תירוץ מפורש לקושיה, ולא שאלה חדשה שנוצרה במהלך המחקר. רש"י מפרש ש"גוף" הוא אוצר הנשמות. לכן יש לקרוא את תשובת התוספות על רקע אוצר זה; אין להסתפק בהסבר שלכל תינוק יהיה גוף גשמי חדש. עם זאת, התוספות אינם מגדירים כאן את מדרגתו הקבלית של האוצר החדש.

צריך לשמר את "שמא": התוספות מציעים דרך ליישב, ואינם מנסחים כאן הגדרה שיטתית של כל הנשמות בכל תקופות העתיד. המימרה על כלות הנשמות נידונה גם ביבמות סב, א; סג, ב; ובנדה יג, ב. ההפניה המכרעת כאן היא לעבודה זרה, שבה נשאלת קושיית הלידות עצמה.

המהר"ל, נצח ישראל פרק לב, מבאר את ההבדל במדרגת הנשמות וביחסן אל הגוף בין סדר העולם הנוכחי לימות המשיח. בעבודת הקודש, חלק ב פרק לז, מודגשת השלמת הזיכוך ויציאת החדשות. אלו דרכים להעמיק את משמעות המעבר. אין צורך להעמיס את כולן על לשון התוספות כאילו אמרו במפורש את כל המערכת המאוחרת.

יש להבדיל גם מקושיית התוספות בנדה יג, ב, על האפשרות לגאולה מיידית לפני השלמת האוצר. שם ריבוי הלידות מסייע להשלים את התנאי שקודם לגאולה. בענייננו נידונות הלידות שאחרי ביאת המשיח. תשובה לשאלה הראשונה אינה מייתרת את השנייה.

באגרות קודש כרך כה, אגרת ט"שצד, י"ב מרחשוון תשכ"ח, הרבי דן בהמשכת נשמות בשמיני עצרת ובשבת. הוא מבחין בין מדרגת ההמשכה לבין האוצר הקרוי גוף, ומציע לפרש את "מבראשית" ברש"י על רקע כללות הנשמות באדם הראשון. לשון ההצעה היא "ל"פ בכמה אופנים"; אין זו הגדרה בלעדית של האוצר. יש כאן מקור חב"די ישיר הקשור לסוגיה.

קריאת האגרת והערות המו"ל מוסיפה דיוק שנשמט בדוח Claude: הערת המו"ל על "קושיית התוס" מפנה לקושייתם על הולדת האומות, ולא מייחדת שם את קושיית הלידות העתידיות. אין למחוק את חשיבות האגרת, אך גם אין להציגה כתשובה אישית מפורשת של הרבי למדרגת כל ילדי ימות המשיח.

מן התירוץ אל השאלה המושגית

תירוץ התוספות נותן מענה לקושיית האוצר: כלותו של אוצר אחד אינה מחייבת את סיום כל אפשרות ההמשכה. הוא אינו מפרט מה מדרגת הנשמות שבאוצר החדש. "חדשות" עשויה להתפרש ביחס לאוצר שכלה, לעבר האישי או לאופן ההמשכה; לקביעת כל אחד מן הפירושים נדרש ההקשר המתאים. אין צורך לייחס לתוספות הכרעה בכל השאלות כדי להבין את כוח תירוצם. מכאן נעבור לכלי שיסייע לקרוא את המונח בכל מקור, ואחריו נחזור אל הלידות עצמן.

ג. מה התחדש במילה "חדשה"

"נשמה חדשה" אינה מונח שאפשר להגדירו מכל הופעה יחידה. לפעמים החדש עומד מול גלגול נוסף; לפעמים מול מצב קודם של נפילה ובירור; ולפעמים מול כלל הנשמות שנכללו באדם הראשון. גם המילים "אצילות", "פנים בפנים" ו"אמיתית החדשות" צריכות להיקרא בתוך המקור שבו נאמרו.

אין כאן שלוש קופסאות סגורות בהכרח. אפשר ששתי תכונות מתקיימות באותה נשמה. לכן נשאל בכל מקור:

שאלת הבירור	מה יש לבדוק	מה אין להסיק ממנה לבדה
ביאה אישית	האם הייתה לניצוץ ביאה קודמת כאדם בפני עצמו?	שביאה ראשונה פירושה בהכרח אי-היכללות באדם הראשון.
כללות אדם הראשון	האם המקור כולל את הנשמה באדם, ומת; כשורש ועיקר, כתוספת, או בהתהוות ראשונה שטרם הושלמה?	שכל "היכללות" בכל הדרושים מציינת בדיוק אותו מצב.

שאלת הבירור	מה יש לבדוק	מה אין להסיק ממנה לבדה
בירור וקליפות	האם הייתה ירידה, מה סיבתה, ומה התחדש אחריה?	ששהות בקליפות מוכיחה גלגול אישי קודם.
דרך ההמשכה	מאיזה ייחוד ומדרגה נמשכת הנשמה?	שכל אזכור "דאצילות" מזהה את כל תנאי ההמשכה שבדרוש אחר.
אופן הגילוי	מה מופיע בלידה או בהתלבשות, ומה מתווסף לנשמה קיימת?	שכל גילוי של נשמה חדשה הוא לידת ילד נוסף.
הזמן	גלות, ימות המשיח, אחר התחייה או האלף השביעי?	שכל לשון "לעתיד" מתארת את תחילת ימות המשיח.

זהו כלי קריאה של המחקר, ולא חלוקה שמניינה התקבל במסורת. תועלתו היא להראות איזו מסקנה נובעת מן הטקסט ואיזו עדיין דורשת מקור נוסף.

כיצד מצטרפות השאלות

תחילה נשאל על מי מוסב התואר "חדשה": על הנשמה הבאה בגוף, על אופן המשכתה, או על בחינה המתווספת לנשמה קיימת. הביאה האישית עוסקת בחיים קודמים כאדם בפני עצמו; ההיכללות עוסקת בשייכות לכלל שקדם להופעה הפרטית. לכן ביאה אישית ראשונה יכולה לבוא לאחר היכללות קודמת. שתי התשובות מצטרפות לתיאור אחד.

דרך ההמשכה מוסיפה את מקור ההופעה ואופנה. בביאור בני אהרן שלהלן, השלמת התהוות ראשונה חסרה מסבירה מדוע הופעה מאוחרת נחשבת חדשה; לתנאים הנוגעים לביאה נוספת יש חלק בהגדרה. הבירור מוסיף את סיבת הירידה ותכליתה: תיקון פגם ופעולה לצורך בירור אינם אותו הסבר. לבסוף נברר כיצד מופיעה המעלה ומתי. לידה עשויה לכלול התלבשות, ועטרה עשויה להיות אופן של תוספת. אין לקרוא את ארבע המילים כמסלולים נפרדים בהכרח.

זהו סדר לימוד שלנו. הוא אינו מתיר כל צירוף ואינו מוסיף שלבי השתלשלות; הוא מראה איזה צירוף מתואר בפועל במקור. פרק ד יעסוק בעיקר בעבר ובהיכללות, פרק ה במקור ובגילוי, ופרק ו בתופעות ובזמנים. בפרקים ז–ח נשאל אילו מן התכונות נאמרו על אדמו"ר הזקן ואילו עדיין דורשות חיבור פרשני.

דוגמה להפעלת הכלי

בהמשך תער"ב חלק ג עמ' ארצז מתוארות "נשמות שהיו כלולים באדה"ר רק שעוד לא נמשכו מעולם שנק' ג"כ נשמות חדשות". ההיכללות נאמרת בחיוב;

הופעתן הפרטית טרם הייתה. הקטע עוסק בהמשכה בזמן הזה, בזמני רצון. הוא אינו מזהה כאן אדם מסוים ואינו מפרט במשפט זה את כל מובני ההיכללות. אף אין להסיק מן הפועל "נמשכו" לבדו את כל פרטי הלידה הגשמית. כך הכלי מאפשר לומר מה הוכח ולהשאיר את שאר השאלות לבירורן.

שלושה ניסוחים קרובים

"נשמות חדשות ממש" בשיחת וישב תש"כ, "אמיתית בחינת נשמות חדשות" במאמר תשל"א, ו"נשמות חדשות אמיתיות" בהקדמה לט בשער הגלגולים באים בהקשרים שונים. שני המקורות החסידיים מבחינים בין ההווה לעתיד; הקדמה לט נידונה בבני אהרן גם ביחס לנוכחות באדם לפני החטא. הדמיון במילים אינו מוכיח זהות של כל פרטי הקבוצות, וגם אינו מוכיח שהן נפרדות. נשתמש בכל ניסוח בציון מקורו.

ד. ספרי הגלגולים: ביאה ראשונה, התחדשות והיכללות

ביאה אישית ראשונה

סברה 2 • למפה שער הגלגולים, הקדמה ז, מבדיל בין נשמות שלא נכללו באדם הראשון לבין ניצוצות שנשארו בו ונמסרו לקין ולהבל. כשניצוץ מן הקבוצה האחרונה בא בגוף עצמאי, הוא יכול להיחשב חדש באופן יחסי. ההיכללות הקודמת באדם ובבניו אינה נחשבת, לעניין זה, לביאה של אותו ניצוץ כאדם בפני עצמו.

מכאן עולה שביאה ראשונה ואי־היכללות באדם הראשון הן שתי שאלות. עוד עולה ש"חדש" אינו מבטיח העדר בחירה, חטא או גלגול בהמשך. גם אין להפוך את כל מי שטרם היה אדם פרטי למדרגה אחת: הדרוש מבחין בין הנשארים באדם לבין הנושרים ממנו.

התחדשות לאחר עלייה

הקדמה ו עוסקת במעבר מהתהוות אחור באחור להמשכה פנים בפנים, ובנשמה העולה מן הקליפה ומתחדשת. היא מתירה אפשרות של נשמות חדשות מבי"ע גם לאחר החורבן, ומייחדת בחינה נעלית מאצילות לאחר התחייה. לשונה קושרת את הבחינה האחרונה לזיהרא עילאה שהייתה לאדם הראשון.

זהו תיקון הכרחי לטענה הגורפת ש"מאז החורבן אין נשמות חדשות כלל". אין די לצטט משפט על הסתלקות מדרגה אחת כדי לשלול כל שימוש אחר במונח. החלת הדברים על אדם מסוים דורשת להראות שהמקור הכללי והתיאור האישי

עוסקים באותה קבוצת נשמות ובאותו מובן של חדשות. אזכור שמי היה ראייה ישירה; העדרו אינו פוסל כשלעצמו מסקנה מצירוף מקורות. כוח הצירוף תלוי בחוליה המחברת ביניהם.

היכללות ואי-היכללות: היישוב שנמצא

בהקדמה לט מתוארות נשמות חדשות אמיתיות שהיו באדם הראשון לפני החטא והסתלקו. בהקדמה ז נאמר שלא נכללו בו. בסבב השני השארנו את שתי הלשונות זו מול זו, מפני שלא היה בידינו פירוש מזוהה המיישב אותן. בסבב השלישי מצא Dot את הטיפול הישיר בקושי בבני אהרן לר' שמעון אהרן אגאסי, הקדמה ז אות א, כה ע"ב. הוא אינו רק משתמש במילים דומות: הוא מציב את האי-היכללות שבהקדמות ז ולב כנגד ההיכללות שבהקדמות יב ולט.

סברה 3 · למפה הביאור הראשון נשען על שער המצוות, פרשת תצא, ד"ה ונחזור לבאר. לפי ביאור זה, גם החדשות היו באדם, אבל ההתהוות הראשונה הייתה אחר באחר וחסרה בה השלמת ההמשכה פנים בפנים. לכן אין היא נחשבת להופעה שלמה לעניין הגדרת החדשות. בני אהרן מסביר שהן נחשבות כאילו לא נבראו ולא נכללו. המילה "כאילו" מבארת את לשון האי-היכללות; אין צורך להפוך אותה לשלילה מוחלטת של כל נוכחות קודמת באדם.²

שער המצוות, ירושלים תרס"ה, נז ע"ב–נח ע"א, כולל את הנשמות באדם בשעת בריאתן ומבאר את חסרון ההתהוות הראשונה. הוא מציב תנאים להופעה הנקראת חדשה: ההמשכה פנים בפנים במצב המתואר שם, ושלא קדמה לה ביאה נוספת מן הסוג החסר. אם הייתה ביאה נוספת ונוסף חטא, אין להתעלם מהעבר רק מפני שבאה לאחריו המשכה עליונה. לפיכך הביאור אינו אומר שכל נשמה שמתעלה נקראת באותה מידה חדשה.

סברה 4 · למפה לביאור זה מוסיף בני אהרן הבחנה נוספת: בחינות עליונות עשויות להיות באדם בתורת תוספת המסתלקת בשעת פגם, ולא כשורש ועיקר של המבנה הנדון. "היו בו" ו"לא נכללו בו" יכולות אפוא לתאר שני מובני השתייכות. ההבחנה בין התהוות חסרה להשלמתה נשענת על שער המצוות; ההרחבה על תוספת ושורש ועיקר היא ביאורו של בני אהרן. אין לצטט את שתיהן כאילו נאמרו באותן מילים בהקדמה ז עצמה.

2. בני אהרן, הקדמה ז אות א, כה ע"ב; הקדמה ו אות ג; שער המצוות תצא, נז ע"ב–נח ע"א, ירושלים תרס"ה. צילומים: עדות Dot בסבב השלישי; העורך אימת קטעי OCR תומכים. מצב הקריאה מפורט בפרק יג.

"שורש ועיקר" מתאר את אופן ההשתייכות למבנה, לעומת תוספת עליו. "שורש הנשמה" במשמעות מקור המשכחה עוסק במדרגה שממנה היא נמשכת. ההבחנה הראשונה אינה מוכיחה מעצמה ששורש מסוים מחוץ לאדם ואילו התלבשותו בתוכו. אלו חוליות שונות שצריך לבסס בנפרד. כך גם שני ביאורי בני אהרן אינם משפט אחד: החיסרון בהתהוות הראשונה והתוספת לעומת שורש ועיקר הם שני מהלכי הסבר, שיש לשמור על תוכנו של כל אחד. להמחשת עצם האפשרות של "קיים" ו"חדש" יחד נציע משל: ספר מונח בכתב יד, ואחר כך מופיע בדפוס. אפשר למנותו בין כתבי המחבר לפני הדפסתו, ולכנות את הופעתו המאוחרת חדשה. זהו משל שלנו למובני המנייה בלבד. גבולו ברור: הדפסה אינה משנה בהכרח את התהוות הספר, ואילו כאן נידונה השלמה באופן ההתהוות עצמו; התנאים שבשער המצוות אינם נלמדים מן המשל.

הקדמה לט מוסיפה גם הבחנות בין העיבור במלכות, היציאה ממנו והלידה בעולם. מועד תיקון הנשמה ומועד לידתה אינם זהים בהכרח. רח"ו מוסר בה בשם רבו שהוא חדש מבחינת קין והבל. זו דוגמה שמית לחדשות יחסית אצל אדם נוסף; אין בה זיהוי מדרגתו עם אדמו"ר הזקן.

ירידה לשם בירור לעומת נפילה מחמת חטא

לקוטי תורה מפנה לספר הגלגולים פרק ז. אין לזהותו עם הקדמה ז בשער הגלגולים. בפרק נזכרים גם אי־ההיכללות באדם וגם חלקי בי"ע הטבועים בקליפות, בעוד חלקי האצילות לא טבעו. המסקנה מן הסבב השני נשמרת: שני התיאורים יכולים להופיע באותה מסגרת, ולכן אינם מגדירים בהכרח אוכלוסיות נפרדות.

סברה 5 · למפה בני אהרן, הקדמה ו אות ה, כד ע"א, מוסיף את ההבחנה שחסרה לנו: נפילת הנשמות בעקבות חטא אדם הראשון כרוכה בשליטת הקליפות; ירידת החדשות מתפרשת כירידה רצונית לצורך בירור, בדוגמת ירידת השכינה. הוא מחיל את הביאור במפורש גם על לשון ספר הגלגולים.

מכאן יש להבחין בין נשמה הפועלת במקום הבירור, נשמה שנפגמה וצריכה תיקון לפגמה, ונשמה שחוזרת לאחר חיים פרטיים קודמים. השתתפות בבירור אינה מוכיחה כשלעצמה פגם אישי או גלגול קודם. זהו פירוש מזוהה, ולא ניסוח שלנו המחליף בלי מקור את המילה "נפילה" ב"שליחות".

באותיות ט-יב של הקדמה ו דן בני אהרן גם בקושי שבין המשכת חדשות מבי"ע בזמן הזה לבין השגת אצילות שבהקדמה ז. לפי דיווח הקריאה המפורט, הוא מציע שהדיון בהקדמה ז עשוי לתאר דין כללי שאינו מוגבל לזמן הזה, או אצילות שבבי"ע; בהמשך הוא נעזר בהבחנות הרש"ש בין מערכות פנימיות וחיצוניות. נדונים גם העיטור וההבדל בין ימות המשיח, אחר התחייה והאלף השביעי.

אין לבחור אחד מן ההסברים ולהציגו כקביעה יחידה של המחבר, ואין להעתיק אוטומטית "אצילות שבבי"ע" אל התואר על אדמו"ר הזקן. התועלת שכבר הוכחה היא הצורך לזהות בכל מקור איזו מערכת ומדרגה נידונות. נמצא פירוש ליחס בין לשונות ספרי הגלגולים; טרם נמצא מכוחו זיהוי אישי של נשמת אדמו"ר הזקן.

ה. החדשות שלעתידי בחסידות: נשמות ועטרות

בלקוטי תורה, שיר השירים נ, א, ד"ה כי כאשר השמים החדשים, סעיף ד, מובא ספר הגלגולים על שתי קבוצות הנשמות ועל התעטרות הנשמות הכלולות באדם בנשמות נעלות מהן. ההקשר המפורש הוא האלף השביעי, זמן עיקר הגמול. באותו עמוד נאמר שגם החדשות הנידונות נבראו בששת ימי בראשית. לכן "חדשה" אינה בהכרח דבר שנברא לראשונה בזמן הופעתו.

המקור בלקוטי תורה מתאר גם תוספת בנשמות קיימות. יש בה גם תוספת מעלה לנשמות שכבר עבדו את עבודתן. דרוש ואכלתם אכול בלקוטי תורה צו ז, ג, מבאר את עליית הנשמות הקיימות באמצעות הנשמות העתידיות. בהמשך תער"ב חלק ב, עמ' תשעא, מוצע דימוי לנשמה יתירה של שבת. יש לשמור על לשון ההצעה ועל תחום המשל.

הביאור הנוסף על כי כאשר השמים החדשים, ובייחוד הלשון בלקוטי תורה שה"ש נא, ג, מעמיק בשאלת פנימיות עתיק והחידוש שמעבר לבירורים. לשון הנשמות שלא נכללו באדם והמשכתן מפנימיות עתיק נמצאה ונקראה בעמוד נא, ג. אין לערבב בין מספור סעיפי הדרוש הראשון למספור סעיפי הביאור. המסירה בסבב השני שהעמידה את כל לשון "פנימיות עתיק" בסעיף ה של נ, א אינה מדויקת: בנ, א מופיעים שני סוגי הנשמות והעיטור; בנא, ג מתפרש מקור ההמשכה. ההבחנה המושגית נשמרת, ומראה המקום תוקן.

גם במאמר ויאמר לו יהונתן מחר חודש תשל"א, בפתיחה, נבדלת החדשות שבהווה מן האמיתית שלעתיד, ונידון עניין העטרות. זו סיבה לקרוא בזהירות כל ניסיון להסיק מן הדרושים על כל תינוק בראשית ימות המשיח. מנגד, עצם הופעת העטרות אינה מוחקת מקורות העוסקים בהולדה.

הכרעה: יש במקורות החסידות חידוש בשורש, חידוש באופן ההמשכה וחידוש המוסיף על הנשמות הקיימות. יש לפרש בכל מקום מהו התיאור הנדון. לא כל החדשות הן בריאה מאוחרת; לא כל החדשות הן גלגול; ולא כל החדשות הן לידה גשמית חדשה.

פירוש בני אהרן מבהיר את לשונות ספרי הגלגולים, אך אין להניח שכל דרוש חסידי מאמץ בכל מקום את כל פרטי מפתו. ההיכללות כשלעצמה חדלה להיות מבחן בינארי פשוט; עדיין צריך לבסס באיזו מן ההוראות מדובר אצל אדם מסוים, מתוך לשון אישית או מצירוף מקורות שההתאמה ביניהם הוכחה.

העטרה ותוספת המעלה

סברה 6 • למפה בלקוטי תורה נ, א מובא ש"באלף השביעי יתעטרו אלו הנשמות שנכללו באדה"ר באותם הנשמות היותר גבוהים מהם, כל חלק וחלק עם הדומה לו". התיאור מציב מקבלת ותוספת מעלה. הוא מאפשר לשאול כיצד החדשות מעלות נשמות שכבר עבדו, מעבר לשאלה כמה אנשים נוספים ייוולדו. גם הדימוי לנשמה יתרה של שבת שבהמשך תער"ב חלק ב עמ' תשעא מציע להבין תוספת בחיות אצל מקבל קיים; הוא נשמר בלשון הצעה.

Claude הציע בסבב השיפור לרכז כאן שני מקורות שכבר תועדו במחקר: לקוטי תורה דרושים לשמיני עצרת פט, א, על נשמות חדשות להיות עטרה לנשמות הצדיקים; ומאמר אם בחוקותי תשט"ז, תורת מנחם טז עמ' 277, על תוספת עילוי בנשמות ו"עטרותיהן בראשיהן". הראשון תועד אצלו כקטע ממוקד והשני כעמוד מלא. הם מסייעים להבין את ממד התוספת; אין הם ממיינים את כל הילדים בראשית ימות המשיח.

שני מקרי מבחן: מה מתחדש ולמי

אלו המחשות שלנו להבחנות, בעקבות הצעת Dot, ולא סיפורים מן המקורות או זיהוי של אדם מסוים. במקרה הראשון נניח ניצוץ מן הקבוצה שנשארה באדם ונמסרה לקין ולהבל, שטרם בא כאדם בפני עצמו. ביאתו עתה ראשונה במובן האישי, אף שיש לו השתייכות קודמת. אם נאמר גם שהוא פועל בבירור, עדיין

צריך לברר אם זו משימתו או תיקון פגם. אזכור הבירור אינו מוסיף לו מעצמו חיים פרטיים קודמים.

במקרה השני נניח נשמה קיימת המקבלת עטרה מן החדשות. החידוש בתוספת ובגילוייה אצל המקבלת אינו הופך את כל תולדות המקבלת לחדשות ואינו מחייב לידת אדם נוסף. גם מועד בריאת הבחינה הנוספת ומועד גילוייה כעטרה אינם בהכרח זמן אחד. השאלה המכרעת בשני המקרים היא על מה מוסב התואר, ומה בדיוק נשלל על ידו.

ו. הלידה העתידית ומפת הזמנים

שני אופני לידה מפורשים

סברה 10 · למפה בד"ה ויצא יעקב תשכ"ו, סעיף ז, תורת מנחם מה עמ' 183, מובחנים שני זמנים: תחילה לידה יומית מביאה אחת, ובהמשך לידה שאינה צריכה לדכר. המאמר מפנה לאגרת הקודש כו ולמקורות אדמו"ר האמצעי והצמח צדק. זהו מקור חיובי למיקום אופן הלידה, ולא רק זהירות של העורך. לקוטי הש"ס לאריז"ל, ליורנו תק"נ יד ע"ב בתוך אגדות סנהדרין, קושר את קיצור העיבור לאבדן הקליפות ולהעדר הצורך בתהליך הבירור הארוך. הצמח צדק בביאורי הזהר חלק ב, ד"ה גנתא, עמ' תתכז-תתכח, מבאר גם שמירה לנשמות היוצאות מן הקליפות והעדר הסתר, ובסיום נידון ייחוד בלי הגשמה. Grok Bot קרא את צילומי המקורות בסבב השני. אין לייחס להם חלוקת תקופות מפורשת שלא נאמרה בהם.

בסבב השלישי קרא Bot בצילום את אור התורה, סידור, ד"ה ה' הושיעה, עמ' קג-קד. הצמח צדק מציע שם, בלשון ולע"ד אפשר לומר, שעיקוב העיבור קשור למצב עולמות בי"ע ביחס לאצילות ולמציאות הקליפות; זיכוך העולמות מאפשר קיצור לטי' שעות. הדרוש אינו ממיין את נשמות הילדים ואינו מבחין במפורש בין שתי התקופות. ט' שעות, לידה בו ביום ולידה בכל יום הם נתונים קרובים בהקשר, אך אין להחליף אותם זה בזה בכל מקור.

לפי הערת המו"ל באור התורה, הדרוש נדפס גם במילואים ליהל אור עמ' תריט. זהו אימות לזיהוי ההדפסה המקבילה באמצעות הערת מו"ל, וקריאה ישירה של תוכן הדרוש באור התורה; אין זו צפייה בעמוד תריט עצמו. כך נסגר עיקר בירור התוכן גם כשהצילום המקביל אינו נגיש.

ההשוואה בביאורי הזהר לגלוסקאות מבארת הולדה שאינה בנויה באותו אופן מבירור קודם. היא אינה מספיקה לקבוע שכל מי שייוולד מיד בביאת המשיח הוא באותה מדרגת פנימיות עתיק.

מקור נוסף בתוך התניא

באגרת הקודש ז נכללות באדם הראשון נשמות ישראל עד ביאת המשיח ועד בכלל. ברשימת מראי המקומות של הרבי על "ועד בכלל" מופנית תשומת הלב לנשמות שלא נכללו בו, באלף השביעי שאחר ימות המשיח. האגרת וההערה נקראו בנפרד גם באגרות קודש אדמו"ר הזקן, אגרת נה והערה 19; לפי הערת ההוצאה, הערות אלו נשענות על רשימת מראי המקומות וההערות של הרבי לתניא. עדיין אין כאן טענה לצפייה עצמאית בכל הדפסה מקורית של ההגהה. אין לזהות בפשטות את אגרת ז עם תירוץ התוספות. אפשר להציע שחדשות מן האוצר שאינן עוד מן ה"גוף" הקודם אינן חייבות להיות מחוץ לכל משמעות של כללות אדם הראשון. זו אפשרות יישוב בלבד: לא נמצא מקור חב"די המנסח כאן במפורש את הזיהוי הזה של תירוץ התוספות. גם לאחר פירוש בני אהרן נדרשת ראייה להחלת מובן מסוים של ההיכללות על כל מקור.

גם גלגולים לאחר ביאת המשיח

סברה 11 · למפה שער הגלגולים הקדמה טז מבחין בין מצוות שחסרו לאדם, מצוות שלא באו לידו, ומצוות שאי אפשר היה לקיימן בזמן הזה, כגון הקרבנות. באחרונות הוא מדבר על גלגול ממש לאחר בניין המקדש; בסוגים אחרים נידון גם עיבור באדם קיים. הניגוד בין גלגול לעיבור מפורש ואינו תלוי בתיקון נוסח משוער.

זו ראייה לקיומו של מסלול נשמות חוזרות לאחר ביאת המשיח. אין למחות אותו מפני שתוספות מציעים גם אוצר חדש. מנגד, אין להוכיח מן המסלול כמה מכלל הנולדים יהיו חוזרים, או שכל לידה יומית שייכת לו. בספר הגלגולים סוף פרק ד מצוטט אצל הרב אלישביץ נוסח רחב יותר על הניצוצות שבאו לאחר החורבן. נוסח זה לא נקרא כאן בשלמותו בספר עצמו ונשאר עדות משנית; המסקנה המצומצמת כבר עומדת על הקדמה טז שנקראה.

בדוח הסבב השלישי הציע Grok Bot לשבץ את הגלגול בתקופה הראשונה. בסבב השיפור חזר בו מן ההיסק מעצם הלידה לשיבוץ זה. נוכחות מצוות המקדש היא שיקול להקשר, אבל עצם ההצטרפות ללידה אינה הוכחה ללידה באמצעות משפיע: ויצא תשכ"ו מתאר לידה גם באופן השני. לפיכך החוברת

קובעת את הסדר שנאמר — לאחר בניין הבית — ואינה מכריעה מאותה ראייה לבדה את הזיהוי עם מלוא התקופה הראשונה.

הרב אלישביץ מציע בדרך אפשר שחסרון מצוות שלא היה אפשר לקיימן אינו מצריך בהכרח את כל טהרת העיבור הרגילה. זו הצעתו; אין לצטטה כתירוץ מפורש של האריז"ל. גם שלילת צורך בתיקון אישי אינה זהה לשלילת כל פעולה של בירור בעולם, כפי שהבהיר בני אהרן.

גמר הבירור ותחילת הלידה היומית

בדוחות ובמאמרי אלישביץ הועלתה שאלת הזמן שבו מסתיים הבירור, והובאו מסורות המשייכות שלבים שונים לפני ביאת המשיח או לאחריה. ההפניות לשער המצוות בהר, רב פעלים חלק א סימן יז ועולת תמיד לא נקראו כאן כולן בהקשרן המלא. אין אפוא להדפיס בשם מחבר מסוים מועד מוסכם לתחילת הלידה היומית על סמך השוואה שטרם הושלמה.

נשמרת הבחנה גם בין יציאת נשמה מן הקליפות, תום העיבור במלכות ולידה בעולם. הטענה שפירוש "שיכלו" הוא בהכרח רק אחד מהם טעונה עיון בלשונות ספר הגלגולים פרקים א-ב, ולא רק ברש"י על אוצר הנשמות. המפה שלהלן משמרת את שמות התקופות של המקורות. אין בה קביעה שהתקופה השנייה, כל תחיית המתים והאלף השביעי הם תמיד תאריך אחד בכל ספר.

לידה, גלגול ועטרה: כיצד הם מצטרפים

לידה מתארת הופעת אדם בגוף; גלגול מתאר את תולדות הנשמה ואת מטרת חזרתה. לכן נשמה חוזרת עשויה לבוא בלידה, ועצם קיומה של לידה אינו קובע אם זו הופעה פרטית ראשונה. המקור על מצוות המקדש מוסיף מסלול של חוזרות, בלי למיין את כל יתר הנולדים. העטרה מתארת יחס אחר: תוספת המעלה של נשמות קיימות. שלוש המילים אינן שמות לשלוש אוכלוסיות נפרדות.

גם טעם קיצור העיבור אינו לבדו מבחן לזהות כל נשמה. זיכוך העולמות והעדר הסתר מתארים תנאי הופעה. כדי להסיק שכל מי שיופיע בתנאים האלה בא מאותה מדרגה, נדרשת ראייה נוספת. שלילת פגם אישי אינה שוללת כל פעולה של בירור בעולם; זו תועלתה של הבחנת בני אהרן גם כאן, בלי לשבץ מכוחה כל לידה בזמן מסוים.

יש להבחין גם בשלושה שימושים ב"עיבור": הריון גשמי, העיבור במלכות, ותוספת המתעברת באדם קיים לצורך מצווה. קיצור ההריון אינו מוכיח מאליו

מתי מסתיים העיבור במלכות. הניגוד בין גלגול ממש לעיבור באדם קיים אינו ניגוד בין הריון קצר לארוך. יחס המילים אינו מחליף את הקשר המקור.

מפת התופעות והזמנים: כל שורה לפי מקורה

מסגרת הזמן או ההקשר	התופעה	מה נאמר על הנשמות	גבול המסקנה
זמן הזה ולפני הגאולה	כלות האוצר כתנאי לביאת בן דוד; גם המשכות חדשות נדירות	תער"ב ווישב תש"כ מתארים חדשות בתוך כללות אדם; הקדמה ו דנה גם בחדשות מבי"ע	יציאה מן הקליפות, השלמת בירור ולידה אינן אותו מועד בהכרח.
תקופה ראשונה בימות המשיח	לידה יומית מביאה אחת ודיני טומאת יולדת: אגה"ק כו וויצא תשכ"ו	התוספות מציעים גוף חדש ונשמות חדשות	בחומר שנבדק לא נמצא מיון מפורש של מדרגת כלל הנולדים בתקופה זו.
לאחר בניין הבית	גלגול ממש לצורך מצוות המקדש: הקדמה טז	יש גם נשמות חוזרות	המקור אינו מציב את המסלול באחת משתי התקופות ואינו קובע את שיעורו מכלל הלידות.
האופן השני בויצא תשכ"ו	לידה בלי צורך בדכר	האופן מתואר; מדרגת כל הנולדים אינה ממופה	אין לזהותו מעצמו עם כל "לעתידי" שבספרים.
אחר התחייה בהקדמה ו	המשכת בחינה נעלית דאצילות	נידונה זיהרא עילאה שהייתה לאדם הראשון	אצילות במקור זה אינה מזהה בלי בירור כל תואר אישי של אצילות.
האלף השביעי בלקו"ת נ, א	התעטרות הקודמות בחדשות נעלות	תוספת מעלה לנשמות הקיימות	היחס להולדה ולשאר מסגרות הזמן אינו נקבע מן העיטור לבדו.
שמיטות הבאות, בדיון בתו"מ לח עמ' 17	השוואה למקור נעלה יותר	במקור שתיעד Claude בסבב השני נזכרות גם חדשות משמיטה שנייה	זו שכבת השוואה נוספת; אין ממנה לוח זמנים מוסכם לכל המקורות.

טעמי קיצור העיבור בלקוטי הש"ס ובדרושי הצמח צדק נלמדים לצד המפה, בלי להעמיד בשם מחבריהם חלוקת תקופות שאינה מפורשת. גם "אחר התחייה", "תקופה שנייה" ו"האלף השביעי" נשמרים כלשונות מקורותיהם. מפת התופעות מסייעת לחיבור הנתונים; היא אינה מוכיחה שכולם מתרחשים יחד או בשלבים עוקבים של נשמה אחת.

מכאן אל נשמת אדמו"ר הזקן

מן הלידות למדנו לשאול מאין באות הנשמות; מן העטרות למדנו שחידוש יכול להתווסף גם לקיים. עתה נעבור אל נשמה שנולדה בזמן הזה ונקראה חדשה.

המילון מאפשר לברר אילו מן התכונות נאמרו עליה וכיצד הן מצטרפות. אין צורך להכריע מראש שחדשות ביחס לעבר האישי ממצה את הכינוי, או שזיקה לעתיד מחילה את כל מדרגתו. נקרא תחילה את התיאורים האישיים, ולאחריהם את חוליות הטיעון.

ז. מה נאמר על נשמת אדמו"ר הזקן

עדות אדמו"ר הרייזן

סברה 7 · למפה בספר השיחות תש"ו עמ' 22 מתוארת נשמה חדשה דאצילות, תוך זיהוי מפורש עם אדמו"ר הזקן ופתיחת המעיינות. ספר השיחות תש"ז עמ' 150-151 מתאר את הודעת המגיד ואת גילוי עצם הנשמה בנשמה המאירה בגוף. בדוח Claude בסבב השני תועדה גם קריאת הטקסט של תש"ח עמ' 157, על ירידת עצם הנשמה בהתלבשות בגוף. זהו ייחוס לדוח הקריאה, ואינו בדיקה חדשה של העורך במהדורה זו.

העיקר לענייננו הוא שהמעלה אינה שבח ספרותי על מקוריות בלבד. היא נוגעת למדרגה, לגילוי ולשליחות כללית. יש לדייק גם בכיוון ההפוך: פתיחת דרך חדשה אינה מוכיחה לבדה את מפת שורש הנשמה. תיאור הגילוי בגוף אינו מתיר לתרץ כל קושי באמצעות שורש גבוה שנשאר כביכול נסתר.

המקור המרכזי לסיפור ההכנות לפני הלידה הוא ספר השיחות תש"ה, שאליו מפנה הקונטרס. בדוח ההשלמות שלאחר הסבב השלישי העיד Grok Bot על קריאת העמודים מצילום. מתואר הבדל בין הכנה של שנה לירידת נשמה ובין הכנה של שלוש שנים לנשמה חדשה, וכן ידיעת הבעש"ט לפני לידת אדמו"ר הזקן וחיפוש אחר מי שיזכה בנשמה. זהו אפיון חיובי של הכנה יוצאת דופן, מעבר לתואר סתמי. לפי הבדיקה, בעמודים אלו אין משפט השולל את היכללותה באדם הראשון. גבול זה נוגע לעמודים שנבדקו, ואינו קביעה שאין משפט כזה בשום מקור אחר.³

ההמשכה והשליחות

בשיחת שבת שמיני תשי"ב, תורת מנחם ה עמ' קפד, נקשרת נשמת אדמו"ר הזקן להמשכה חדשה הנמשכת לדורות. אין די באזכור האגבי של "נשמה חדשה" בתחילת שיחת שמות תשי"ג כדי לייחס לשיחה לבדה את כל הביאור על חידוש

3. ספר השיחות תש"ה עמ' 127-130, המקור הראשון בהערת הקונטרס. בדיקת ההשלמה דווחה בידי Grok Bot; אין לייחסה לאחר למבקר שטרם קרא אז את הצילום.

דרך העבודה. הזיקה לשליחות ולהמשכה נשענת כאן על המקורות המפורשים שבפסקה זו ובפסקאות הבאות.

על ההפניה בקונטרס ענינה של תורת החסידות ועל משמעותה נדון בפרק ח, בהפניה המוגהת, לאחר הצגת העדויות האישיות.

בשיחת יום ב' דחג השבועות תשט"ו, תורת מנחם יד עמ' 123, סעיף יח, נשמות חדשות ונשמת אדמו"ר הזקן נקשרות לסימן לקיבוץ גלויות. זהו קשר מפורש לגאולה. עדיין נדרש בירור איזה פרט של מדרגת העתיד מתואר בנשמתו.

שלושה צדדים באותו תיאור

"חדשה" מעוררת את שאלת העבר ואופן ההמשכה; "דאצילות" את שאלת המדרגה; ו"בהתלבשות" או גילוי עצם הנשמה בגוף את שאלת ההופעה בפועל. ההבחנה מועילה גם כששלושתם נאמרים על אותה נשמה. אין להסיק מצירוף התארים לבדו שהוא זהה בכל פרט לכל שימוש בצמד "חדשות דאצילות" בספרי הגלגולים. מנגד, הפרדת השאלות אינה מוכיחה שאין ביניהן קשר. כך נשמר התוכן החיובי של עדות אדמו"ר הריי"ץ בלי להקדים את מסקנת פרק ח.

ח. מוקד העיון: נשמת אדמו"ר הזקן וכללות אדם הראשון

הכלל והחלתו על אדם מסוים

סברה 8 · למפה בשיחת שבת וישב תש"כ, סעיף יג, תורת מנחם כז עמ' 252, נאמר שגם הנשמות המכונות חדשות בזמן הזה היו כלולות באדם הראשון, והחדשות ממש יהיו לעתיד. הלשון שהובאה במחקר היא: "גם מה שמדברים לפעמים אודות נשמות חדשות, הרי הכוונה בזה לנשמות שהיו כלולות בנשמת אדה"ר, ורק לעתיד לבוא יהיו נשמות חדשות ממש". מיד אחר כך בא הצורך ב"מעין הגילוי דלעתיד" בהווה. זו שיחה אחרי המאמר, לא סיום המאמר; בעמ' 251 מצוין שמכאן ראשי פרקים בלבד. אין להקל ראש בלשון משום כך, ואין לייחס לה מעמד של משפט אישי על אדמו"ר הזקן, ששמו אינו נזכר בה.

בהמשך תער"ב חלק ג עמ' א'רצז מתוארת המשכה בזמנים מיוחדים של נשמות שנכללו באדם וטרם נמשכו לעולם. בשיחת שמות תש"כ, תורת מנחם כז עמ' 273, סעיף ב, נשמת אדמו"ר הזקן מוצבת מול הנשמות החוזרות בגלגול. חיבור המקורות תומך בקריאה שחדשותו כוללת ביאה פרטית ראשונה. לשיוך נשמתו לכלל זה יש יתרון של רצף בין הלשונות. עם זאת, עצם ההעמדה מול גלגול

אינה מוכיחה שהגדרה זו ממצה את כל תוכן הכינוי האישי; התאמת התחום והמובן היא חוליית טיעון נוספת.

ההפניה המוגהת והשימושים באותו עמוד

סברה 9 · למפה בקונטרס ענינה של תורת החסידות, סעיף ו, נמשכת חיות עצמית בעולם באמצעות ה"נשמה חדשה", אדמו"ר הזקן. הערה 45 בקונטרס, 48 בנוסח המשולב, מפנה לתש"ה עמ' 127 ואילך וללקוטי תורה שה"ש נ, א, "בפירוש ענין נשמות חדשות". עצם ההפניה ודאי; השאלה היא אילו מתכונות המקור מתפרשות באמצעותה בכינויו.

Claude הראה שלקוטי תורה נ, א משמש במקומות נוספים כמראה מקום לדיון בחדשות וישנות: בשיחת וישב תש"כ, בשיחת שמות תש"כ ובמקורות נוספים. בעמוד מובאות שתי קבוצות והעטרות; אין בכותרת "בפירוש ענין" לבדה בחירה מפורשת באחת הקבוצות. מנגד, תוכן הקונטרס, הבחירה בביאור העתיד והקישור בשבועות תשט"ו לסימן לקיבוץ גלויות מעניקים להפניה משקל מהותי. אין לרוקן אותה להפניה טכנית בלבד.

נשמר גם תיקון העימוד: העמוד המצוין בקונטרס הוא נ, א. הביאור המפורש על פנימיות עתיק ואי-היכללות מופיע בנא, ג. Claude מצא בסבב השלישי שבמאמר שמחת תורה תש"מ, ספר המאמרים מלוקט חלק א עמ' 219, הערה 63, מופנים שני המקומות. זהו נתון להשוואת שיטת ההפניה, ואינו כלל מוכח שלפיו כל הפניה לנ, א בלבד שוללת את ההמשך.

מה אומר ר' יואל כהן

בדרכי החסידים, בפרק העוסק בהשפעת הרבי לאחר ג' תמוז, מציג תחילה בעמ' 107 את שמחת הבעש"ט לקראת ירידת נשמה חדשה, ומצמיד לה ביאור על הנשמות שלא נכללו באדם הראשון. בעמ' 110 מובא ויכוח בין פירוש של אי-גלגול קודם לבין פירוש "על דרך" לקוטי תורה. המענה המסופר בשם הרבי נמסר כתוכן, ולא כתצלום מענה.⁴

בעמ' 111 מצוין שהרבי הפנה בהגהת השיחה ללקוטי תורה, ומוסברת זיקת החסידות לגילוי העתיד. מסקנת הפסקה מדברת על נשמות השייכות לגילוי שלעתיד. לכן Claude צודק שאין לבודד את מילות הסיום ולהחליפן במשפט אישי שלא נדפס בהן; באותה מידה אין לבודד את הסיום מן ההקדמה בעמ' 107

⁴. בדרכי החסידים עמ' 107, 110-112, מתורת ר' יואל כהן בעריכת תלמידיו. מעמד הנוסח וסיפור המענה מפורטים בגוף הדיון.

ומהפירוש המפורש להפניה בעמ' 111. הקריאה המהותית חזקה מן הטענה הכללית שכל גילוי אלקות מזכיר את העתיד. היא פירוש חב"די מזהה לכוני ולהפניה.

הספר ערוך בידי תלמידים. בהודעת ההוצאה נאמר שלא הוגה כראוי בידי ר' יואל, והאחריות לנוסח על המערכת. אין בפרק דיון בוישב תש"כ, בתשל"א או בתער"ב. שתי ההגבלות מצמצמות את האפשרות לראות בו יישוב מפורש של המתח, בלי לבטל את משקלו כפירוש מתורתו. הפניית הערה 54 לתש"ב עמ' 127 שונה מהפניית הקונטרס לתש"ה עמ' 127. הפער תועד; אין לקבוע שזו טעות דפוס לפני בדיקת המקבילה בתש"ב.

הערת הרבי בתש"ח לאחר בדיקת ההשלמה

Claude איתר תחילה בכמה הדפסות מאוחרות העתקות של הערת הרבי לספר המאמרים תש"ח. לאחר הסבב השלישי קרא Grok Bot, לפי דוחו, את ההערה ואת המשכה מצילום הדפוס. בדיקה זו תומכת בליבת השחזור ומעלה את מעמדו מעדות של קטעי העתקות לעדות קריאה מן ההדפסה עצמה. העורך משלב את הדוח ואינו מייחס לעצמו צפייה שלא ביצע.⁵

ההערה מבחינה בין זהירות במצווה שחסרה בגלגול קודם ובין זהירות של נשמה חדשה לפי מקום תלייתה באדם הראשון. שני אופני ההסבר ל"אבוך במאי הוי זהיר טפ"י יכולים להתקיים. בהמשך ההערה נדונות גם נשמות ישנות ושינוי מקום התלייה, ולצד זאת השלמת המצווה החסרה; יש אפוא מקום לזהירות בשתי מצוות. זו הרחבה חשובה של ההסבר, מעבר לחילוק קצר בין חדשות וישנות.

אדמו"ר הזקן אינו נזכר בהערה בשמו. ההערה מאמתת שימוש כללי בחדשות הקשורות לכללות אדם הראשון, אך אינה אומרת שכל הוראות המונח מתמצות בו או מזהה בו אישית את נשמתו. שם השער בעץ חיים שאליו מפנה ההערה נמסר בהעתקות הקודמות בצורות שונות; אין לשחזרו מתוך ניחוש. מראה המקום הישיר לדיון הוא ההערה בספר המאמרים עצמו.

ריבוי העתקות הועיל לאיתור ולזיהוי ליבת הנוסח, אך לא היה שקול למספר עדים ראשוניים בלתי תלויים. קריאת ההדפסה מוסיפה בדיקה מסוג אחר. גם לאחריה, החלת הכלל על אדם מסוים נשארת שלב פרשני נפרד.

5. ספר המאמרים תש"ח עמ' 240–241, הערת הרבי ו. בדוח ההשלמות נמסרה קריאה מן הדפוס, מעבר לשחזור ההעתקות שנעשה קודם.

שלוש חוליות מן הכלל אל האדם

בעקבות הצעת Grok Bot נבחין בכלל, בשיוך ובמובן. הכלל מתאר קבוצת נשמות ותכונה שלה. השיוך מראה שהאדם הנדון נכלל בקבוצה זו. בירור המובן מוודא שהתכונה נאמרת בשני המקומות באותה הוראה. אין הכרח בשלושה משפטים נפרדים: הקשר משותף עשוי לבסס כמה חוליות יחד. גם אין דרישה ששמו של כל יחיד יופיע בכלל; נדרש טיעון המראה שההחלה מתאימה. כאן קיימים כללים לשני הכיוונים, וקיימים תיאורים אישיים מפורשים של אדמו"ר הזקן. השאלה היא מה בדיוק נושאים אל התיאור האישי: ביאה ראשונה, מובן מסוים של היכללות, או תכונה ממדרגת העתיד. מחסור במשפט שמי אינו פסק דין נגד כל היסק; הוא מפנה את הבדיקה לאיכות החיבור.

היכן הקריאות מצטרפות והיכן הן חולקות

נקודת המוצא המשותפת היא חדשות, אצילות וגילוי בגוף, ושליחות כללית של המשכת חיות ופתיחת המעיינות. ההעמדה מול חוזרים בגלגול תומכת בביאה אישית ראשונה. אפשר לצרף את כל אלו לזיקה מהותית לגאולה. המחלוקת מתחילה בהיקף ההשתייכות למדרגת החדשות שלעתיד ובמובן שבו יש לקרוא את ההיכללות באדם.

הקריאה הראשונה מצרפת את כלל וישב תש"כ, את תער"ב, את ההעמדה האישית מול גלגול בשמות תש"כ ואת הערת תש"ח הכללית. היא מציעה שנשמת אדמו"ר הזקן שייכת לחדשות ההווה שבתוך כללות אדם, והקשר לעתיד מבואר במעלת גילוייה ושליחותה. יתרונה הוא מסגרת משותפת ללשונות בלי להניח חריג שלא נאמר. החוליה הטעונה ביסוס היא שהכלל חל על התיאור האישי באותו מובן; גם הוכחת הביאה הראשונה אינה מוכיחה שכל משמעות החדשות מסתכמת בה.

הקריאה השנייה מצרפת את החיות העצמית שבקונטרס, את ההפניה המוגהת, את שיחת שבועות ואת פירוש ר' יואל. לפיה הכינוי נושא תוכן של גילוי העתיד מעבר לעצם העדר הגלגול. יתרונה הוא הסבר תפקידה של ההפניה בתוך ביאור אישי. החוליה הטעונה ביסוס היא איזו תכונה מוגדרת ממדרגת העתיד מיוחסת לנשמתו. כדי לטעון אי-היכללות במובן מסוים, צריך להראות שההפניה נושאת דווקא מובן זה וכיצד הוא מתיישב עם ההנגדה בין חדשות ההווה לחדשות ממש שלעתיד. אין צורך להוכיח מראש זהות בכל התכונות כדי לבחון תכונה אחת.

שיחת שבועות משותפת לשני הטיעונים: "סימן לקיבוץ גלויות" מדגיש קשר ממשי שאינו מחייב כשלעצמו זהות מלאה; מיקומו של הסיפור אחרי הדיבור על החדשות שלעתיד מחזק את הקריאה המהותית. זו מחלוקת על כוחו של אותו הקשר. גם הקדמה זו, המתארת ירידת חדשה לגמרי והשגת אצילות, היא ראייה ממשית לדיון בקריאה השנייה. הקדמה זו ופירוש בני אהרן מחייבים לצדה בירור של הזמן ושל מדרגות בתוך המדרגות. השגה עד אצילות ותואר אישי של אצילות אינם מזדהים מעצמם.

מה בני אהרן משנה ומה נשאר מן הקושי

בני אהרן מצמצם טיעון של סתירה אוטומטית. נוכחות קודמת יכולה להתבאר כהתהוות ראשונה חסרה; בביאור נוסף נבחנת תוספת לעומת שורש ועיקר. לכן המילים "נכללה" ו"לא נכללה" אינן מספיקות לבדן לשלול כל צירוף של תיאורים. אך שיחת וישב מבחינה גם בין ההווה לעתיד. הבנת ההיכללות אינה מבטלת את משקל ההבחנה הזאת, והפירוש אינו מזהה כאן את נשמת אדמו"ר הזקן.

בסבב השיפור הציע Claude אפשרות התאמה: אולי "כלולות" מתאר נוכחות במובן הרחב, ואילו אי־ההיכללות מתארת העדר השתייכות שלמה במובן מצומצם. כך ייתכן צירוף בתוך מקרה אחד. זו הצעת עיון שלנו בעקבותיו. היא דורשת להראות ששני המקורות משתמשים בפועל במובנים האלה, ובייחוד להסביר את עוצמת "לא נכללו כלל" בלקוטי תורה. ביאור בני אהרן מאפשר לשאול את השאלה; הוא אינו מוכיח שהחלוקה חלה על הדרושים המסוימים או על אדמו"ר הזקן.

ההבחנה שעלתה אצל Dot בין הוכחת תכונה להוכחת מיצוי מועילה כאן: ביאה ראשונה היא תכונה, ואינה ממצה מאליה את הכינוי; זיקה לעתיד היא תכונה נוספת, ואינה מוכיחה מאליה את מלוא זיהוי המדרגה. אפשר לצרף תכונות שכבר הוכחו, ולבחון בנפרד את התכונה שנותרה במחלוקת.

מה אומר "מעין" בפועל

במקורות שלפנינו הקשר לעתיד מתבטא בחיות חדשה, בגילוי פנימיות התורה, בפתיחת המעיינות ובסימן לגאולה. זהו תוכן חיובי של קשר, שאינו מצטמצם לעבר האיש. "מעין" אינו מספק לבדו הגדרה של מקור הנשמה או מובן היכללותה. מילות מעין ודוגמה באות גם במקורות הכלליים; הזיקה הישירה לאדמו"ר הזקן ניתנת במיוחד בקונטרס ובשיחת שבועות, ומפורשת אצל ר'

יואל. אין לייחס כל אחת מן המילים לכל אחד מן המקורות כאילו נאמרה אישית עליו.

ההצעות שנבחנו וההעדפה העריכתית

הבחנה בין דרגות, הופעה מוקדמת חריגה, והבחנה בין שורש להתלבשות ולגילוי נשמרות מתולדות הבירור. לשונות אדמו"ר הריי"ץ מבססות התלבשות וגילוי; הן אינן אומרות ששורש נשמתו מחוץ לאדם ואילו התלבשותו בתוכו. גם עצם יכולתו של מפרש ליישב לשונות אינה קובעת יישוב אישי. בסבב השלישי חזר Claude מן המילים "המסקנה הבלתי נמנעת" ו"הוכרע"; בסבב השיפור הצטרף Grok להעדפת הקריאה הראשונה כנקודת מוצא, בלי להכריז על הכרח. הקריאה הראשונה מקבלת כאן עדיפות כנקודת מוצא פרשנית, בשל צירוף הכלל המפורש וההעמדה האישית מול גלגול. זו עדיפות מנומקת, הכפופה לבירור התאמת המובן; אין בה הוכחה שמוצה כל תוכן החדשות. הקריאה השנייה נשמרת במלוא כוחה כפירוש מזוהה של זיקה מהותית, עם שאלה מוגדרת על היקפה. אין שקילות מלאכותית בין כל הסברות, ואין הכרעה אישית מעבר לחוליה שהוכחה. המסקנה החיובית המשותפת רחבה יותר מן הפרט שנותר פתוח.

ט. האם נשמות חדשות הופיעו רק אצל אדמו"ר הזקן

לאחר בירור המובן עולה שאלת היחידות: מי שאומר "רק הוא" צריך להגדיר מהו "כמוהו", ומי שמוסיף שמות צריך להראות שהמובן מתאים. יש להבחין בין שלוש שאלות: האם המונח מופיע על אישים נוספים; האם אפשר להמשיך חדשות בזמן הגלות; והאם יש אדם נוסף שזוהה באותה מדרגה המדויקת ובאותה שליחות.

בהקדמה לט יש כאמור דוגמה שמית לרח"ו, בחדשות יחסית לקין ולהבל. בשיחת מקץ, זאת חנוכה תשי"ג, תורת מנחם ז' עמ' 259, נאמר שהופעת החדשות נדירה, תוך השארת מקום ליחידי סגולה ולעיתים מיוחדות. לכן אין יסוד לקביעה שאין כל אפשרות נוספת בגלות.

בשיחת יו"ד שבט תשי"ט, סעיפים יא–יג, תורת מנחם כה עמ' 26–28, מתוארת לידת נשמות חדשות באמצעות הייחוד שבהסתלקות צדיק, אף שאין זו ההנהגה הרגילה בגלות. בסעיף יג מוגבלת גם לשון הילולא ליחידי סגולה. צריך לשמור על ההבחנה בין הצדיק הממשיך נשמות לבין קביעה שנשמתו שלו חדשה. הראשונה אינה מוכיחה את השנייה.

אין להכין רשימת שמות על יסוד תארים קרובים כגון נשמה דאצילות, יחידה כללית או גילוי אלקות. בשלב הנוכחי אין רשימה מאומתת של אישים באותה מדרגה המדויקת. אפשר להשיב שאין זו יחידות בכל מובן של המונח; עדיין אין להשיב שכל הצדיקים הגדולים שווים בה.

י. מה נמצא בדיונים הקיימים

הערות וביאורים

נקראו שני מאמרי הרב מנחם מענדל אלישביץ: "עתידה אשה שתלד בכל יום — באיזה תקופה?", גליון תתקצט, חג השבועות תש"ע; ו"הטעם שעתידה אשה שתלד בכ"י ובענין הנשמות שיוולדו לע"ל", גליון האלף, ג' תמוז תש"ע. הם עוסקים במפורש בשאלות התקופות ובמקור הנשמות. הראשון משווה מסורות שונות של הלידה ומזהיר מהשוואה אוטומטית של לוחות הזמנים.

השני מבחין בין טעמי קיצור העיבור, מצרף את אגרת הקודש ו והערת הרבי, ומציע לשלב גלגולים לצורך מצוות המקדש. הוא מביא גם את בני אהרן על ירידה רצונית לצורך בירור, לעומת נפילה מחמת חטא. אלו הצעותיו וקריאותיו, ולא דברי האריז"ל עצמם בכל פרט. הקטע בהקדמה טז וההערה על אגרת ו נבדקו בנפרד; יתר ההפניות משמשות תכנית בדיקה. הדיון מוסיף שאלות, ואינו מאפשר לסגור את הזמנים באמצעות טבלה פשטנית.

הפורומים

בחיפוש בפורומים נמצאו העתקה של קונטרס ענינה של תורת החסידות ודיונים בסוגי חדשות, וכן טענות על אישים נוספים. ההעתקה מועילה לאיתור נוסח אך אינה עדות עצמאית נוספת. טענות על רבי נתן או על צדיקים אחרים שלא לוו כאן במקור מזוהה שנקרא לא הוכנסו לרשימת האישים המאומתת. בחיפוש זה הפורומים היו בעיקר מפתח; המאמרים המזוהים והמקורות הראשוניים העניקו את התוספת המחקרית.

מצב הבדיקות במאגרי הבינה

לא התקבלה בתיק תשובה מתועדת שניתן לייחס ל-Chabad.AI או ל-NotebookLM. תכנון חיפוש או קושי גישה אינם ממצא מחקרי. בסבב השיפור לא נפתחו מאגרים מחדש, בהתאם להנחיה לעבוד מתוך החומר שנאסף.

יא. מהלך המחקר בסבב הראשון

מה הצליח הסבב הראשון לפתור

התוצאה החשובה ביותר הייתה איתור קושיית התוספות עצמה. היא חסכה ניסיון לבנות תירוץ עצמאי לסתירה שכבר נידונה בראשונים. התברר גם שהמעבר לאוצר חדש אינו מחייב הסקת הגדרה אחידה על כל שימוש מאוחר ב"נשמות חדשות".

Dot הציג תשובה ממוקדת בראשונים, בזוהר ובחסידות, ודיווח על קריאת צילומי מאמר אדמו"ר האמצעי במדבר חלק א עמ' רלח ואגרת מהר"ש נד עמ' ק. תרומתו הייתה גם ההפרדה בין ציטוט התוספות בתוך אגרת לבין תירוץ עצמאי נוסף. רוב הדוח נכתב מול שאלת הלידות המקורית; אין להוריד את ציונו על שלא השלים כבר אז את כל חקירת נשמת אדמו"ר הזקן, שהתרחבה בהמשך.

Grok נתן מבנה תשובה קצר וברור: האוצר המוקדם אינו סוף כל אפשרות המשכה. עם זאת, נוסחו על העדר מוחלט של חדשות מאז החורבן רחב מדי. גם ההפניה הכללית לתורה אור והמעבר מכל לידה עתידית למדרגה עליונה אחת לא סיפקו את רמת הדיוק הדרושה לחוברת מחקר.

Grok Bot הרחיב למפרשי הסוגיות והפריד בין סוגי ראיות. הוא ציין מה נקרא ומה היה ציטוט משני. ההבחנה בין לידות המשלימות את האוצר לפני הגאולה לבין לידות שאחריה הייתה תוספת חשובה. מצד שני, ההסבר שכל נשמות העתיד אינן צריכות בירור טרם נשען בדוח הראשון על קריאה מספקת של מקורות הליבה.

Claude הביא מפת מקורות רחבה, ובה הפניות לשיחות הרבי על נדירות החדשות וקיבוץ גלויות. הוא גילה את מגבלות הגישה שלו. ריבוי תוצאות זיהוי טקסט לא היה שקול לקריאת עמודים מלאים; גם הניסוח שזיהה את כלות האוצר עם נשמות מגולגלות בלבד נזקק לתיקון.

מה הוסיף העורך לפני הסבב השני

נבנתה הבחנה בין ביאה אישית, תולדות התיקון, כללות אדם הראשון, דרך המשכה ושלחות. נבדקו לקוטי תורה, מסורת אדמו"ר הרי"ץ, הפניית הקונטרס ושיחות תש"כ ותשל"א. בכך הוסט מוקד החקירה: משאלה שכבר קיבלה תירוץ בתוספות לשאלה על משמעות החדשות אצל אדמו"ר הזקן.

לנוסח הביניים היו גם חסרונות ממשיים: זיהוי שגוי של קטע תש"כ כמאמר, תיאור לא חד מספיק של מסגרת האלף השביעי, והצעה ספקולטיבית מדי על שורש והתלבשות. טעות העמוד תוקנה אך לא היה די בתיקון המספר. אלה תיקוני תוכן ומסגור, ולא רק ליטוש לשון.

יב. תרומת הסבב השני ומחלוקותיו

Dot: מפת מושגים וביקורת ההסקה

התוספת המכרעת הייתה קריאת הקדמה לט מול וז, והבאת פירוש ר' יואל כהן. בכך נפגעו שתי הנחות: ששלושת סוגי החדשות הם אוכלוסיות נפרדות בהכרח, ושאינן מפרש מזוהה לקריאה המהותית בהפניית הרבי. הדוח תיקן גם את סוג המקור בתש"כ והפריד בין תיאור ההתלבשות לבין יישוב שלא נאמר. כוחו הוא בהעמדת השאלה שניתן באמת לברר: אי־היכללות באדם הראשון. חולשת ההמלצה לסגור אינה טעות במקור, אלא הערכת התועלת של בדיקה נוספת. לאחר שהדוח של Claude הכריע באותה שאלה בכיוון אחר, השארת השאלה בלבד אינה מחליפה התמודדות בין הטיעונים. זהו טעם לסבב ממוקד נוסף.

Grok Bot: המקורות הקשורים ללידה

תרומתו העיקרית היא קריאת צילומי לקוטי הש"ס וביאורי הזהר. הוא הבהיר את שלושת מרכיבי ההסבר לקיצור העיבור, את לשון הגלוסקאות ואת ההבדל בין נשמת צדיק לבין כוחו להמשיך אחרות. הוא תיקן את הרושם שמאמר גנתא שבביאורי הזהר נפרד בהכרח מן הנדפס בספר ההשתטחות, והצביע על המראה המקשר ביניהם.

הדוח זהיר בהצבת גבול לזיהוי אישים. עם זאת, "לא נמצא אדם נוסף" צריך להישאר מוגבל ל"אותה מדרגה", לאחר ש־Dot מצא את הדוגמה היחסית של רח"ו. כמו כן, המלצתו לסגור מותנית בכך שהמבקרים האחרים לא הותירו מחלוקת מרכזית; תנאי זה לא התקיים.

Claude: סינתזה רחבה וטיעון חד הדורש מבחן נגד

הדוח מוסיף את תער"ב חלק ג עמ' ארצז, שיחת שמות תש"כ ואגרת הרבי לרב הוטנר. הוא מדגיש בצדק את העטירות ואת מילות הקשר מעין, דוגמה וסימן, ומאמת את חלוקת אופני הלידה בויצא תשכ"ו. הוא גם מתקן הכללות מן הסבב הראשון שלו.

המסקנה שנשמת אדמו"ר הזקן נכללה באדם הראשון אינה מצוטטת במשפט אישי מפורש; היא נבנית מחיבור מקורות. החיבור ראוי לדיון, אבל המילים "בלתי נמנעת" ו"הוכרע" חזקות מדי לפני מענה לפירוש ר' יואל. גם תער"ב מגדיר קבוצה ואינו נוקב בשם אדמו"ר הזקן. עוד נדרש דיוק בעמוד ובסעיף של פנימיות עתיק, ובסוג קושיית התוספות שאליה מפנה הערת המו"ל באגרת לרב הוטנר.

לכן קיבלנו את המקורות ואת עוצמת הטיעון, אך לא את הצגתו כמקור אישי מפורש המסיים את הדיון. זהו ההבדל בין דחיית חומר מועיל לבין הגבלת המסקנה הנובעת ממנו.

Grok: מסגרת מועילה, אימות מצומצם

הדוח מנסח היטב את המתח ומציג שלוש דרכי יישוב. הוא מודה שלא קרא כמה ממקורות ההכרעה במלואם. השקיפות חשובה; באותה עת היא מגבילה את משקל המלצתו לסגור. העדפת צירוף שתי השערות אינה ראייה נוספת לכך שהן פירוש המקורות.

הנוסח המוצע על ביאה ראשונה דאצילות מחבר נתונים בדרגות אימות שונות. הדיון מועיל כסיכום ביניים, אך אינו גובר על קריאות ראשוניות מפורטות או על פירוש מזוהה שהתווסף למחקר. חומר זה נשמר בתולדות הבירור בלי שיוצג כיישוב שהוכח.

יג. הסבב השלישי: מה נמצא ומה תוקן

Dot: מן השאלה הלשונית לפירוש קיים

זו התוספת המחקרית המכרעת בסבב. במקום להשאיר את הקדמות ז ולט כמילים שעוד יש ליישב, זוהה מפרש שמציב את שתיהן ומבאר אותן. הדוח ציין הקדמה ז אות א והקדמה ו אותיות ג ו, נוסף לאותיות ט–יב שכבר הוצעו בחבילה. נקרא גם שער המצוות שעליו נשען הביאור. כך נשמר ההבדל בין הסבר של מפרש לבין מקור ראשוני שהוא מצטט.

הדוח הוסיף את ההבחנה בין התהוות חסרה להשלמתה, בין תוספת לשורש ועיקר, ובין ירידה רצונית לשם בירור לנפילה מחמת פגם. הוא גם תיקן ניסוח מעדכון קודם שלו: "דרך מעבר" לא נאמר בקטע שנבדק. התיקון חשוב, מפני שצירוף מושג מוכר אינו רשאי להחליף את לשון הספר.

גבול התרומה נשמר: לא הוכח שכל דרושי החסידות מאמצים כל פרט במפה, ולא נמצא בבני אהרן זיהוי אישי של אדמו"ר הזקן. העורך הצליח לאתר עצמאית קטעי OCR התומכים בשני המקומות המרכזיים, אבל לא לקרוא את מלוא צילומיהם. טבלת המקורות מבחינה בין בדיקה זו לבין עדות הקריאה של Dot.

Grok Bot: תוכן דרוש הסידור ומפת הזמנים

הדוח מוסיף קריאה בצילום של אור התורה סידור קג-קד. בכך תוקן מצב המחקר: טעם הזיכוך וט' השעות נגישים בדרוש עצמו, גם כשמילואי יהל אור אינם נגישים. ההקבלה ליהל אור נסמכת על הערת המו"ל, ולא על קריאת שני העותקים. הדוח מקפיד שלא לייחס לצמח צדק חלוקה לתקופות שאינה בדרוש זה.

לצד התרומה יש להגביל שני מעברים. פירוש התוספות כחדשות מחוץ לאוצר אך בתוך אדם הראשון הוא אפשרות, ולא לשון שנמצאה. השיוך של גלגולים לתקופה הראשונה אינו מתחייב מעצם הצורך בלידה, שכן לידה מתוארת בשני האופנים. ההכרעה המצומצמת נשמרת: יש גלגול ממש לאחר בניין הבית, ויש מקורות שונים לאופני הלידה ולמדרגות הנשמות.

Claude: חזרה מהכרח להעדפה והעמדת המקרה הנגדי

הדוח השלישי פותח בתיקון מפורש של ההכרעה הקודמת. החלת הכלל של חדשות ההווה על אדמו"ר הזקן היא עתה טיעון מועדף בעיניו, ולא משפט אישי שנמצא או הכרח לוגי. הוא נותן משקל מחודש להקדמה זו, להקשר שיחת שבועות ולהבחנה שביאה ראשונה אינה שוללת מעלה נוספת. זהו שיפור בהצגת ראיית הנגד, גם כשהעדפתו הסופית נשארת בעינה.

תוספתו העיקרית היא איתור העתקות הערת תש"ח וההשוואה המפורטת של לשון ר' יואל ושימושי ההפניה ללקוטי תורה. חולשת האימות הוצהרה: הערת תש"ח שוחזרה מקטעי OCR, והפרק של ר' יואל נקרא באמצעות כלי שסיפק פרפרזה וציטוטים קצרים. בדיקת העורך אישרה את המבנה הלשוני של עמ' 107, 110-111, ומנעה ריכוך יתר של הקישור המהותי מצד אחד והפיכתו לאמירה אישית מקורית מצד אחר.

גם בנוסח המתוקן נדרש להגביל קביעות מוחלטות כגון שכל פעם שהרבי מפרש את המונח הוא ממצה אותו באי-גלגול, או שהופעת "מעין" לבדה מכריעה את סוג הנשמה. אלו מסקנות פרשניות מן הדוגמאות שנבדקו. ריבוי העתקות

ההערה אינו שקול להדפסות ראשוניות בלתי תלויות. הממצאים הוטמעו, והעדפת הקריאה נשארת מיוחסת לדוח ולא הופכת לפסק עריכתי.

Grok: הגדרת המתח בלי השלמת מקור ההכרעה

דוח Grok חוזר על ההבחנה בין הפניה לבין זיהוי אישי, ומציע להשאיר את השאלה פתוחה בלי מקור מכריע. בתיק התקבל אותו נוסח פעמיים; הוא נספר פעם אחת.

ספר השיחות תש"ה עמ' 127 לא נקרא בו. משום כך המשפט שלפיו הסיפור אינו כולל אמירה על אי-היכללות לא התקבל כממצא שלילי: אפשר לומר שלא נמצאה אמירה כזאת בציטוטים שנקראו, ואין להסיק על כל העמוד שלא נקרא. גם חזרת הדוח על פנימיות עתיק בציון נ, א דורשת את תיקון נא, ג שכבר נקבע. הדוח מועיל למסגור ולשמירת גבול, אך אינו ממלא את יעד האימות העיקרי של משימתו.

בדיקות המקור המשלימות לאחר הסבב השלישי

Grok Bot השלים שתי בדיקות שהוגדרו בפרק טז: ספר השיחות תש"ה עמ' 127-130 והערת הרבי בספר המאמרים תש"ח עמ' 240-241. הראשונה מאשרת את תיאור ההכנה ואת הזיקה המפורשת לאדמו"ר הזקן, אך אינה מוסיפה בעמודים אלו שלילת היכללות. השנייה תומכת בנוסח ההעתקות ומרחיבה את ההסבר על זהירות במצוות, בלי אזכור אישי של אדמו"ר הזקן. כך הוסרו שני חסרונות תיעוד מרכזיים, בלי להפוך אותם להכרעה אישית שלא נאמרה. הדוח זיהה גם את סוף פרק ד בספר הגלגולים בדפוס פרנקפורט תמ"ד, אך לא מסר תעתיק מלא שלו. לא הושלמה בדיקת תש"ב עמ' 127. יש להבדיל בין איתור צילום, קריאת תוכנו, ותעתיק מלא. התיקון הוא גם ביבליוגרפי: המקור הראשון הוא ספר השיחות תש"ה; תמ"ד היא שנת הדפוס הישן הנזכר בדוח, ולא תשמ"ד.

השינוי המצטבר בשלושת הסבבים

בסבב הראשון אותרה השאלה בתוספות. בסבב השני התברר שהמונח רב-משמעי ונמצא פירוש חב"די מזהה להפניית הקונטרס. בסבב השלישי נמצא מפרש שמיישב את לשונות ספרי הגלגולים, הוצגו הטענות האישיות באותו קנה מידה, ואומת תוכן הדרוש המקביל בסידור. ההתקדמות אינה מספר מקורות מצטבר בלבד: כל שלב שינה קביעה שהייתה נראית קודם פשוטה.

המחלוקת המצומצמת לא נעלמה, אבל הוגדרה מחדש. עצם השאלה אם הנשמה נכחה פעם באדם אינה מספיקה; צריך לזהות באיזה מובן של היכללות ושל חדשות מדברים. היישוב הכללי בספרי הגלגולים והיישום האישי על אדמו"ר הזקן הם שני הישגים שונים, ורק הראשון נסגר במפרש מפורש.

סבב השיפור הראשון: ארבע תרומות ותיקון אמת המידה

Grok קרא את הנוסח הטקסטואלי והצהיר שלא בדק את ה-PDF. הוא חידד את מחיר המעבר מכלל לפרט, ביקש לתת משקל שונה לשתי הקריאות, והעיר שהמילה "מעין" אינה מחליפה ביאור של היחס. הוא גם שינה את העדפתו הקודמת לצירוף שורש-התלבשות-גילוי: עתה העדיף את הקריאה הראשונה כנקודת מוצא. אומצו חידוד המשקל והרחבת הדיון בבני אהרן. נשמר ההבדל בין שני ביאורי בני אהרן; אין לצרפם למשפט אחד שלפיו כל אי-היכללות היא בהכרח העדר שורש ועיקר.

Dot קרא את הטקסט ואת כל עמודי החוברת חזותית, לפי הצהרתו. תרומתו המרכזית היא תיקון אמת המידה: אין לפסול הסקה על אדם רק מפני שאין משפט הנוקב בשמו. צריך לבדוק את התאמת התחום והמובן. הוא הבחין בין תכונה למיצוי, הוסיף דרך לימוד רצופה ושני מקרי מבחן, והראה שלידה, גלגול ועטרה אינן שלוש חלופות. הצעות אלו שולבו בפרקים ג, ה, ו וח. תיקונו אינו מוכיח מעצמו את החוליה האישית, אך הוא מסיר חסימה לא מוצדקת של עצם הטיעון.

Grok Bot קרא את הטקסט וצפה בכל העמודים, ובדק בכלים את החשבון ואת הקישורים. הוא הצביע על יעדי ניווט שהפנו לתחילת פרק, חוסר אחידות בשמות, הערות קטנות, כפילות, כיוון כתיבה וכלל עיגול שלא פורש. הצעת שלוש החוליות שולבה בפרק ח. הוא חזר במפורש מההיסק שגלגול ממש שייך לתקופה הראשונה משום שהוא מחייב לידה: יש לידה גם באופן השני. הצעה זו נמחקה מן המסקנה ונשמרה בתולדות השינוי. פיצול של שטח קישור על פני שורות אינו לבדו קישור שבור; תוקנו היעדים והתיוגים שנצרכו, ונבדקו בנפרד מן העימוד.

Claude קרא את הטקסט ואת חילוף ה-PDF, אך לא טען לבדיקת גופנים ועימוד חזותי. הוא הציע להעביר את פרק הלידות לפני העיון האישי, לרכז את הקריאות בניסוח חיובי, להסביר עטרה, ולהוסיף אפשרות התאמה מסויגת באמצעות מובני ההיכללות. אומצו שינוי הסדר והתוספות שנשענות על החומר הקיים. הוגבלה ההפרדה המוצעת בין "חדשה" ל"דאצילות": היא מפרידה

שאלות, ואינה מכריעה שהן בלתי תלויות. גם "נמשכו" אינו מוכיח לבדו את כל פרטי הלידה, ומפת הזמנים אינה משבצת גלגולי מקדש בתקופה הראשונה בלי מקור.

העורך מתקן כאן טעויות שלו: הדרישה המוגזמת לאזכור שמי, נטל ההוכחה הכולל שהוטל על הקריאה המהותית, הפניות עמודים לתחילת פרק, ונימוק דירוג שהתבסס על משימה שלא נדרשה. אין לזקוף תיקון מאוחר להיקף הקריאה של דוח מוקדם. שמות המודלים בנוסח הערוך הם Grok Bot ,Claude ; שינוי הכינוי אינו משנה את התוצר ההיסטורי או את אחריותו לטענות שנכתבו.

יד. השוואה ודירוג הדוחות

הציונים הם שיפוט עריכתי של דוחות מסוימים במשימה זו. אין הם מדד כללי ליכולת המודלים, ואין הם הצבעה הקובעת את פירוש החסידות. לכל דוח נבחן תחום המשימה שהיה לפניו. הציון אינו נקבע לפי מספר המקורות או לפי עצם ההצהרה שנקרא צילום.

כל פרמטר מדורג מ־1 עד 10. המשקלים הם: דיוק מקורות ומראי מקום 25%; הבחנה בין מקור להסקה 20%; בדיקה עצמאית ועומק 20%; תרומה לשאלת המשימה 15%; בהירות וסינתזה 10%; שקיפות על היקף הקריאה 10%. הציון המשוקלל מעוגל לעשירית, חמש מאיות כלפי מעלה. הדירוג מתייחס לדוח ולהיקף משימתו, ולא לאמיתות עמדה שקיבלה יותר תומכים. ציוני הסבבים הקודמים נשמרים כהערכה היסטורית על החומר שהיה אז; ב־Bot סבב ראשון תוקן עיגול חשבוני מ־8.3 ל־8.4, בלי לשנות אף ציון פרמטר; תיקונם מוסבר בטקסט, בלי למחוק את תולדות הבדיקה.

דוח	דיוק	גבולות הסקה	עומק בדיקה	תרומה	בהירות	שקיפות	ציון משוקלל
Dot, סבב ראשון	9	9	8	9	9	9	8.8
Grok Bot, סבב ראשון	8	9	7	9	8	10	8.4
Claude, סבב ראשון	7	7	7	9	8	9	7.6
Grok, סבב ראשון	6	5	4	7	8	5	5.7
Dot, סבב שני	9	10	9	10	9	10	9.5
Grok Bot, סבב שני	9	9	9	10	9	10	9.3
Claude, סבב שני	8	6	9	10	9	9	8.3
Grok, סבב שני	7	7	4	7	9	9	6.8

דוח	דיוק	גבולות הסקה	עומק בדיקה	תרומה	בהירות	שקיפות	ציון משוקלל
Dot, סבב שלישי	10	10	9	10	9	10	9.7
Claude, סבב שלישי	9	8	8	10	9	10	8.9
Grok Bot, סבב שלישי	9	8	8	9	9	10	8.7
Grok Bot, משימת השלמה; הציון ניתן ב-V5	9	9	9	9	9	10	9.1
Grok, סבב שלישי	7	6	4	5	8	8	6.1
נוסח העורך לפני סבב שני	7	8	8	8	8	9	7.9

נימוקי הציונים וההשוואה

Dot בסבב הראשון קיבל ציון גבוה על פתרון השאלה שעמדה לפניו, שמירת לשון ההצעה והבחנת זמנים. בסבב השני נוספו קריאה ממשית המשנה את המילון, מקור פרשני חשוב, ותיקוני היסק ממוקדים. הציון אינו מאשר אוטומטית את המלצת הסגירה.

Grok Bot התחיל ברשימת מקורות רחבה ובשקיפות גבוהה; השיפור בסבב השני הוא מעבר מציטוט משני לקריאת מקורות הלידה עצמם, עם שינויים מעשיים בטקסט. זהו שיפור ראיתי, ולא רק הרחבה בהיקף הדוח.

Claude השתפר בזיהוי הקשרים ובבניית הסבר. ציון התרומה גבוה בשל מקורות שלא היו קודם. ציון גבולות ההסקה יורד בדוח השני מפני שהכרעה אישית מוצגת כהכרח לפני טיפול במקור פרשני נגדי. ההפרדה נועדה לאפשר להשתמש בממצאים בלי לקבל את כל המסקנה.

Grok נשאר ברור ונגיש ושקוף יותר בסבב השני. עומק האימות נותר מוגבל לפי הצהרתו שלו. אין להעניק ציון בדיקה גבוה מפני שניסח יפה את שלוש האפשרויות שהחבילה כבר כללה.

בסבב השלישי Dot קיבל ציון גבוה על זיהוי הפירוש המדויק, קריאת המקור שעליו הוא נשען והפרדת יישוב כללי מיישום אישי. ציון עומק 9 נשמר כחלק מן ההערכה ההיסטורית. הנימוק הקודם, שלא הושוו כתבי יד ושלא נעשתה בדיקה כפולה בידי העורך, אינו תקף להפחתה במשימה שלא דרשה זאת. אין בידינו נימוק מתועד מספיק לפער המדויק בין 9 ל-10; אין להמציאו בדיעבד.

Bot קיבל ציון גבוה על קריאת דרוש הסידור ומפת זמנים שימושית. ציון גבולות ההסקה 8 משקף את הנטייה לשבץ גלגול בתקופה מסוימת מכוח עצם הלידה

ואת הצורך לשמור על כמה השוואות כמשניות. אי־נגישות יהל אור אינה עצמה טעות, והתוכן המקביל שקרא הוא תוספת ממשית.

Claude שיפר את הצגת ראיית הנגד והודה בגבול ההכרעה הקודמת. תרומתו גבוהה באיתור ההעתקות ובהשוואת ההפניות. עומק הבדיקה מוגבל כשמקור מכריע נקרא באמצעות פרפרזה או שחזור OCR; הביקורת על גבולות ההסקה נוגעת למשפטים מוחלטים שנדרשו להגבלה, ולא לעצם העדפתה של קריאה מערכתית כשהיא מוצגת כדין. אותה אמת מידה חלה על העדפה לכל צד. בדוח Grok הוצגה מגבלת הגישה, אך מקור המשימה המרכזי לא נקרא. הטענה השלילית על תוכן עמוד שלא נקרא והחזרה על ציון עמוד לא מדויק פוגעות בדיוק ובגבולות ההסקה. בהירותו טובה; תרומתו החדשה נמוכה מזו של הדוחות האחרים.

בדיקות ההשלמה של Bot הוערכו בנפרד מן הדוח השלישי: הן נענו לשתי שאלות תיעוד ממשיות והבחינו בין מה שנקרא למה שרק אותר. הציון 9.1 אינו מעניק ודאות מעבר להצהרת הקריאה והקטעים שנמסרו; בפרט אין תעתיק מלא של סוף פרק ד ואין פתרון אישי הנובע מן הבדיקות לבדן. העורך נכלל בביקורת: נוסח הביניים ארגן את הבעיה ואיתר מקורות חשובים, אך הכיל זיהוי סוג מקור שגוי והותיר הבדלי זמנים עמומים. התיקונים כבר הוטמעו בגוף החוברת. לנוסחים המאוחרים לא ניתן כאן ציון עצמי נוסף. הם עמדו לביקורת, וטעויות העורך שנמצאו בסבב השיפור מתועדות בפרק יג; עצם הטמעתן אינה הוכחת הצלחה.

השלמת ההשוואה לפי עשרת מדדי הסדרה. הטבלה ההיסטורית נשמרת עם ששת הפרמטרים והמשקלים שנקבעו במחקר. לצדה מובאת הערכה משלימה של ארבעת דוחות הסבב השלישי לפי עשרת מדדי הסדרה. אין זה שינוי רטרואקטיבי של הציונים הקודמים. כדי שלא להעמיד שני ממוצעים שונים לאותו דוח, ניתנים כאן ציוני הפרמטרים בלבד, בסולם 1–10, בלי ציון כולל נוסף. בדיקות ההשלמה המאוחרות של Bot הן משימה נפרדת, ואינן נזקפות לאחר לדוח השלישי.

מדד הסדרה	Dot	Claude	Grok Bot	Grok
דיוק בתוכן	10	9	9	7
ייחוס וקריאה בהקשר	10	8	8	6
הפרדת מפורש מהסקה	10	9	8	6
איתור ראייה חדשה	10	8	8	4

מדד הסדרה	Dot	Claude	Grok Bot	Grok
אימות ושקיפות	10	9	10	8
לוגיקה ועומק הטיעון	10	9	9	7
חזרה מטעות ותיקון	9	10	8	לא דורג
איכות ביקורת העמיתים	9	9	8	6
בהירות ושימושיות	9	9	9	8
דיוק המסקנה וגבולותיה	10	9	8	7

הפרדת המדדים מבליטה הבדלים שהממוצע לבדו מסתיר. אצל Dot הראיה החדשה פותרת את השאלה שהוקצתה לו, והגבול האישי נשמר; היעדר השוואת כתבי יד אינו פגם במשימה שלא דרשה זאת. אצל Claude החזרה מטענת הכרח להעדפה מנומקת היא הישג נפרד מן החסר בתצפית ישירה בחלק מן המקורות. אצל Bot שקיפות גבוהה על החסמים מתקיימת לצד כמה שיבוצי זמן שעדיין מבוססים על הסקה. בדוח Grok נשמרת מסקנה מסויגת, אך אין די בכך כדי להעניק ציון גבוה לאיתור או ליישום אישי של מקור שלא נקרא. חזרה מטעות לא דורגה בו: הדוח אינו מציג תיקון מסוים שביצע לעמדתו הקודמת; חוסר תיעוד אינו ציון אפס.

מדדים כגון מחיר, מהירות, תרגום ועיצוב אינם מדורגים: לא נמסרו נתונים או תוצרים בני השוואה. גם השלמת מקור בידי מודל אחד אינה ראייה לעליונות כללית שלו. עניינה של ההשוואה הוא להראות איזה סוג של עבודה קידם את הבירור, ואיזה סוג של חולשה חייב תיקון. אין לחשב "שיפור יכולת" על ידי הפחתה פשוטה בין ציוני הסבבים, שכן תחומי המשימה והחומר הזמין התרחבו. אפשר להצביע על שיפור בתיעוד, במקורות ובדיוק, כפי שנומק לכל דוח.

כיצד לקרוא את שתי מערכות הציונים

טבלת ששת הפרמטרים היא כלי ההשוואה ההיסטורי ונותנת ציון כולל. עשרת המדדים של הסבב השלישי מפרטים הבדלים שהממוצע מסתיר; אין לחשב מהם ממוצע נוסף. "חזרה מטעות ותיקון" מודד את הצגת שינוי העמדה כשנדרש שינוי. הוא אינו מתגמל את עצם הטעות, ו"לא דורג" אינו קנס למי שלא נדרש לשנות. משימת ההשלמה של Grok Bot נפרדת מדוחו השלישי, וציון 9.1 ניתן לה לראשונה בנוסח החמישי.

גם מדדים קרובים אינם זהים: שקיפות טובה היא תיאור כן של היקף הקריאה; היא אינה אימות של תוכן שלא נקרא. הפרדת מקור מהסקה בוחנת את הייחוס

המקומי; גבולות המסקנה בוחנים את היקף הטענה הסופית. עומק נבחן ביחס למשימה שניתנה. מגבלות הגישה של Grok בדוחות הקודמים אינן קביעה קבועה על תרומתו בסבב השיפור. שורות של אותו מודל אינן סדרת זמן של יכולת כללית.

השוואת סבב השיפור הראשון

המשימה כאן הייתה ניתוח והוספה מתוך התיק, ולא אימות חדש. לכן "ראיה חדשה" מתפרשת בטבלה כתוספת טיעונית מן החומר הקיים. הציונים הבאים הם הערכת העורך לדוחות השיפור בלבד, בסולם 1-10, בלי ציון כולל המתחרה בציון המחקר ההיסטורי. בדיקה חזותית נבחנת רק בתחום שהדוח קיבל עליו; אי-פתיחת PDF שהוצהרה אינה מפחיתה כשלעצמה מציון הטיעון.

מדד בסבב השיפור	Dot	Claude	Grok Bot	Grok
דיוק בניתוח הנוסח	10	8	9	9
ייחוס והבחנת מעמד הטענות	10	9	9	9
הפרדת מפורש מהצעה	10	9	10	9
תוספת טיעונית שימושית	10	10	9	8
שקיפות על היקף הבדיקה	10	10	10	10
לוגיקה ועומק הטיעון	10	9	9	9
הצגת שינוי עמדה	10	10	10	10
ביקורת והוגנות ההשוואה	10	9	9	9
בהירות ושימושיות לעריכה	9	9	10	9
דיוק המסקנה וגבולותיה	10	9	9	9

היתרון של Dot הוא תיקון כלל ההיסק וחיבור המושגים, עם ביקורת גלויה גם על נימוקי ציוניו שלו. Claude הוסיף את שינוי המבנה ואת אפשרות ההתאמה; חלק מניסוחיו דרשו הגבלה כדי שהפרדת התארים או שיבוץ זמנים לא ישמשו הוכחה. Grok Bot סיפק בדיקות מכניות ותיקונים שימושיים, אך פיצול מלבני קישור לבדו אינו מוכיח פגם ביעד, וגודל אות הגוף בפועל שונה מן המספר שנקב בו. Grok נתן מבחני נגד בהירים והעדפה מתוקנת; שני מבחניו מחדדים בעיקר הבחנות שכבר היו בחוברת. ארבעת הדוחות הודו בגבולותיהם והציגו שינויי עמדה. אלו נימוקים להבדלי הציונים, ולא דירוג כולל של המודלים.

טו. טענות שהשתנו במהלך המחקר

בתחילה נראתה השאלה בינארית: נכלל באדם או לא נכלל. הבירור הפריד את החדשות לכמה יחסים, והפירוש המזוהה לימד שגם היכללות היא תיאור הטעון פירוש. בסבב השיפור התחדדה חוליה נוספת: אין די בהיעדר משפט אישי כדי להשאיר מסקנה פתוחה, ואין די במילה משותפת כדי להחיל כלל. צריך להראות התאמה של קבוצה, תכונה ומובן. הטבלה מתעדת אפוא גם טענות שנדחו וגם שאלות שנוסחו מחדש.

הטענה המוקדמת	מצבה לאחר הבדיקה	הסיבה לשינוי
התירוץ על נשמות חדשות הוא הצעה מאוחרת שלנו	נדחתה	השאלה והתשובה נמצאות בתוספות עצמם.
כל נשמה חדשה מעולם לא נכללה באדם הראשון	נדחתה כהגדרה אחידה	הקדמות ז ולט ותער"ב משתמשים במונח בכמה הקשרים.
מאז החורבן אין חדשות בשום אופן	נדחתה	הקדמה ו ושיחות תשי"ג ותשי"ט מבחינות בין הסדר הרגיל לאפשרויות נוספות.
שלושת סוגי החדשות אינם חופפים	תוקנה	ספר הגלגולים כולל יחד שאלות היכללות וירידה של ביי"ע.
תו"מ כז עמ' 252 הוא סוף מאמר	תוקנה	זו שיחה אחרי המאמר, בראשי פרקים.
אין מפרש חב"די לקריאה המהותית בהפניית הקונטרס	תוקנה	נמצא פירוש ר' יואל כהן בספר בדרכי החסידים.
תער"ב מוכיח בשמו את מיקום נשמת אדמו"ר הזקן	לא התקבלה	המקור מגדיר סוג; החלתו האישית דורשת חוליה המחברת בין הסוג לתיאור נשמתו.
כל נשמות ימות המשיח יהיו חדשות באותו מובן	לא התקבלה	יש גם מקור מפורש לגלגולים לצורך מצוות המקדש.
כל לידות העתיד שייכות לתקופה הראשונה	נדחתה	ויצא תשכ"ו מתאר גם אופן שני של לידה.
כל החדשות שלעתיד הן ילדים נוספים	נדחתה	יש גם עיטור ותוספת לנשמות הקיימות.
צדיק הממשיך נשמות חדשות הוא בעצמו נשמה חדשה	לא התקבלה	ההמשכה ותולדות נשמת הממשיך הן שאלות שונות.
המחלוקת שנותרה היא רק סגנון ניסוח	נדחתה	נשאר זיהוי אישי שהחוליה המכריעה בו לא בוססה; צריך גם להגדיר באיזה מובן של היכללות מדובר.
אין פירוש מזוהה המיישב את הקדמות ז ולט	תוקנה בסבב השלישי	בני אהרן מציג את הקושי ומשיב, על יסוד שער המצוות ובתוספת ביאור משלו.

הטענה המוקדמת	מצבה לאחר הבדיקה	הסיבה לשינוי
ירידה לקליפות מוכיחה פגם של הנשמה	נדחתה כהכללה	בני אהרן מבחין בין ירידה רצונית לבירור לבין נפילה מחמת החטא.
היכללות ואי־היכללות הן תמיד עובדות סותרות	תוקנה	תוספת מול שורש ועיקר, והתהוות חסרה מול השלמה, הן הוראות שונות בפירוש המזוהה.
פנימיות עתיק נמצאת בלקו"ת נ, א סעיף ה	תוקנה	נ, א הוא הדרוש; הלשון המדויקת בביאור בנא, ג.
הערת תש"ח כבר נקראה בדפוס המקורי	לא התקבלה בסבב השלישי; עודכנה בבדיקת ההשלמה	תחילה היו העתקות OCR; לאחר מכן נמסרה קריאה מן ההדפסה. אין לשכתב את היקף הקריאה ההיסטורי של Claude.
קיצור העיבור מחייב שכל הנולדים חדשים באותה מדרגה	לא התקבלה	טעם הזיכור אינו מיון אישי של כל הנשמות; הקדמה טז מוסיפה מסלול חוזרות.
העדר אזכור שמי פוסל מסקנה על אדם	תוקנה בסבב השיפור	אפשר להסיק מצירוף מקורות אם הוכחו התאמת התחום והמובן.
הוכחת תכונה ממצה את כל משמעות הכינוי	לא התקבלה	ביאה ראשונה, מדרגה ושליחות עשויות להצטרף; כל מעבר דורש את ראייתו.
לידה, גלגול ועטרה הן שלוש אוכלוסיות נפרדות	תוקנה	הן עונות על שאלות שונות ויכולות לחפוף, בלי שזמניהן יאוחדו.
אי־השוואת כתבי יד מנמקת הפחתה כאן	נימוק הדירוג בוטל	המשימה לא דרשה זאת; נשמר הציון ההיסטורי ונרשם גבול נימוקו.

טז. הכרעת הסבבים והתקדמות החוברת

אין צורך בסבב רביעי כללי של חיפוש ואימות מקורות. נמצא יישוב מזוהה לספרי הגלגולים, הועמדו הטיעונים האישיים באותו קנה מידה, ומפת הלידות הורחבה בלי לכפות על המקורות לוח זמנים אחיד. לאחר מכן הושלמו שתי בדיקות המקור המרכזיות שנמנו בנוסח הקודם.

ארבעת דוחות סבב השיפור שולבו במהדורה זו. הועבר פרק הלידות לפני הדיון האיש; נוספו כלי לימוד, מקרי מבחן, היחס בין התופעות וניתוח של חוליות ההסקה. תוקנו נימוקי דירוג, שמות, הפניות ועימוד. כל זאת מתוך החומר שכבר נאסף, בלי בדיקה חוזרת בספרים. ההצעה להתאמה בין הקריאות מסומנת כהצעה, עם ההנחות שעדיין צריך לבסס.

הבדיקה	המצב שהתקבל	המשמעות לחוברת
ספר השיחות תש"ה עמ' 127-130	בדוח ההשלמות נמסרה קריאה מצילום	ההכנה והקשר ללידה אומתו; אין בעמודים אלו שלילת היכללות.
ספר המאמרים תש"ח עמ' 240-241, הערה ו	בדוח ההשלמות נמסרה קריאה מן הדפוס	נוסח ההעתקות נתמך; ההסבר כללי ואינו מזכיר את אדמו"ר הזקן.
ספר השיחות תש"ב עמ' 127	המקבילה לא אותרה בבדיקה שנמסרה	הפער הביבליוגרפי נשאר; אין לנחש טעות דפוס.
ספר הגלגולים סוף פרק ד	סוף הפרק אותר, ללא תעתיק מלא	הנוסח הרחב המצוטט אצל אלישביץ נשאר מסירה משנית; עצם מסלול הגלגול מוכח בהקדמה טז.

שתי ההשלמות שנותרו אינן הבסיס לתשובות שנקבעו. הן נשמרות בגבולות התיעוד, ואין צורך לעכב בגללן את הפקת החוברת או להטיל על כל מבקר לאתרן מחדש. אם יגיע בעתיד נוסח מפורש המשנה את המסקנה, ייעשה תיקון ממוקד ויתועד הטעם לו.

מחוברת המחקר אל החוברת לקורא

חוברת המחקר היא הבסיס לחוברת לקורא (22), שנבנתה מתוכה בסדרת עיון בתניא יומי. היא מסבירה בלשון נגישה את שאלת התוספות, את סוגי החדשות, את משמעות ההיכללות, את נשמת אדמו"ר הזקן ואת אופני הלידה, ומפנה לפרקים ולעמודים במחקר. שתי החוברות זמינות בתיקייה המשותפת. פישוט ההסבר שומר את ההבחנות ואת גבול הזיהוי האישי.

מהדורת המחקר שומרת את מלוא הבירור; חוברת הקורא מציעה דרך רצופה להבנתו. מספר 22 נקבע בידי בעל הסדרה. ההכרעה נשענת על קריאת המקורות ועל ההבחנה בין מה שנאמר לבין מה שהוסבר מכוחו.

סיום ממוקד של שלב השיפור

השאלה האישית המצומצמת נשארת פתוחה: באיזה מובן של היכללות וחדשות יש לשייך את נשמת אדמו"ר הזקן. אין צורך בסבב שיפור כללי נוסף רק משום שנותרה שאלה זו. בדיקת השילוב למהדורה הזאת עוסקת בהלימת הטעון, בסימון ההמחשות כהמחשות, בהתאמת המפות והסיום ובעימוד. אם יוצע בעתיד טיעון או מקור הממלא את החוליה החסרה, הוא ייבחן כעדכון מוגדר; עצם חזרת המונח "נשמה חדשה" אינה מספקת לכך.

כל מספר מפנה לפסקת הנימוק עצמה; מן הפסקה אפשר לחזור למפה. בעיון האישי, פירוש ר' יואל מופיע לצד דיון ההפניה בפרק ח. העמודים נקבעו מן הפלט המעומד.

הסברה	מצב הבירור	עמוד
1. אוצר חדש	התירוץ בתוספות, בלשון הצעה	4
2. ביאה אישית ראשונה	יכולה לבוא לאחר היכללות קודמת	7
3. התהוות חסרה והשלמה	ביאור בני אהרן על יסוד שער המצוות	8
4. תוספת ושורש ועיקר	ביאור נוסף על אופן ההשתייכות	8
5. ירידה רצונית לבירור	נבדלת מנפילה ומחיים פרטיים קודמים	9
6. החדשות כעטרה	תוספת מעלה בנשמות הקיימות	11
7. נשמת אדמו"ר הזקן	חדשות, אצילות וגילוי בגוף	16
8. כלל חדשות ההווה	שיוך אישי דורש התאמת תחום ומובן	17
9. ההפניה ופירוש ר' יואל	תוכן מהותי לעתיד; היקפו טעון בירור	18
10. שני אופני הלידה	המדרגה האישית אינה נקבעת מן האופן	12
11. גלגולים לצורך מצוות	מסלול מפורש לאחר בניין הבית	13
12. תשובת המחקר	מה הוכח ומה נשאר פתוח	38

יז. תשובה לשאלות היסוד בגבולות המקורות

מהיכן הנשמות של הלידות העתידיות

סברה 12 · למפה התוספות שאלו על כלות האוצר והציעו "גוף חדש ונשמות חדשות". יש אפוא תירוץ מפורש לקושיית הלידות, בלשון "שמא". התוספות אינם מגדירים כאן את מדרגת הנשמות; בחומר שנבדק לא נמצא מיון מפורש של מדרגת כלל הנולדים בתחילת ימות המשיח. אגה"ק כו וויצא תשכ"ו מתארים לידה מביאה אחת בתקופה

הראשונה, ומקור אחר מוסיף גלגולים לצורך מצוות לאחר בניין הבית. קיצור העיבור אינו ממיין לבדו את הנשמות, והגלגולים אינם מבטלים את האפשרות של אוצר חדש.

מה מתחדש בנשמה

המונח עשוי לציין ביאה אישית ראשונה, התחדשות באופן ההמשכה, או מדרגה שמעבר לכללות הקודמת. גם "היכללות" דורשת פירוש: בני אהרן מבאר התהוות ראשונה חסרה, ובביאור נוסף תוספת לעומת שורש ועיקר. ירידה לצורך בירור אינה בהכרח נפילה מחמת פגם. מן העטרות למדנו שהחדשות מוסיפות מעלה גם לנשמות קיימות. אלו ממדים שיכולים להצטרף; אין להפוך כל שימוש בקבוצה אחת לשם נרדף לכל האחרים.

מה נאמר על אדמו"ר הזקן ומה נשאר לבירור

הצטברו תיאורים חיוביים: חדשות, אצילות וגילוי בגוף, הכנה יוצאת דופן והמשכה כללית של פתיחת המעיינות. ההעמדה מול גלגול תומכת בביאה אישית ראשונה. הקונטרס, שיחת שבועות ופירוש ר' יואל מבססים זיקה מהותית לגאולה ולגילוי העתידי. אפשר לצרף את הממדים האלה בלי להכריע מכוחם לבדם בכל שאלת ההיכללות. צירוף הכלל על חדשות ההווה עם התיאורים האישיים נותן עדיפות לקריאה הראשונה כנקודת מוצא פרשנית; הוא אינו ממצה מאליו את כל משמעות הכינוי. לקריאה המהותית יש הקשר מוגה ופירוש מזוהה, והיא דורשת

להגדיר איזו תכונה ממדרגת העתיד מיוחסת לנשמתו. הפרט הפתוח הוא היקף ההשתייכות למדרגה ומובן ההיכללות. לא בוססה בחומר שלפנינו חוליית מעבר המכריעה בו. העדר משפט אישי הוא גבול של ראייה ישירה, ואינו כלל הפוסל כל מסקנה מצירוף מקורות.

האם רק אצלו

לא בכל מובן. ספרי הגלגולים ומקורות החסידות משאירים מקום לחדשות בזמן הגלות, ולרח"ו יש תיאור שמי של חדשות יחסית. יש להבדיל בין צדיק הממשיך נשמות חדשות לבין תולדות נשמתו שלו. לא הוכנה כאן רשימת אישים שנקבעו באותה מדרגה ובאותה שליחות של אדמו"ר הזקן; המונחים הקרובים אינם מספיקים להשוואה כזאת. מן הלידות למדנו לשאול מאין באות הנשמות; מן הגלגולים, שלידה עתידית יכולה להשתייך גם למסלול של חוזרות; ומן העטרות, שהתחדשות פועלת גם בהעלאת הקיימות. ההבחנות בחדשות ובהיכללות מאפשרות לתאר את מה שכבר התברר ולבודד את נקודת העיון שנותרה. כך עומדות יחד תשובת התוספות, התוספת הקבלית והחסידית והזיקה האישית לגאולה, כל אחת בגבול ראייתה.

יח. לעיון במקורות

המבחר הבא נועד ללימוד בפנים. הוא מסודר לפי תקופות החיבורים והמחברים, ובמקורות המתוארכים המאוחרים לפי זמן האמירה. כל רשומה מפנה לשאלה שכדאי

לבדוק בקריאה. פירוט היסטוריית האימות נשמר בפרקי המחקר ובארכיון, ואינו מחליף את הלימוד במקור.

שבת ל ע"ב; עבודה זרה ה ע"א, רש"י ותוספות ד"ה אין בן דוד. ללמוד את קושיית הלידות ואת לשון ההצעה "שמא", ולהבחין בין אוצר הנשמות לגוף הגשמי של הילד. עבודת הקודש, חלק ב פרק לו. לבחון את השלמת הזיכור ואת המעבר ליציאת הנשמות החדשות.

נצח ישראל, פרק לב. לעיין ביחס שבין מדרגת הנשמות לגוף, ובמה שמוסיף פירוש זה מעבר לשאלת מניין הנשמות באוצר.

שער הגלגולים: הקדמה ו, הקדמה ז, הקדמה לט. להשוות ביאה אישית, שינוי באופן ההמשכה והיכללות באדם, בלי להניח שכל "חדשה" מוגדרת באותו מבחן. שער הגלגולים, הקדמה טז. להבחין בין גלגול ממש לעיבור לצורך מצווה, ובין מצווה שלא קוימה למצווה שלא היה אפשר לקיימה.

שער המצוות, פרשת תצא, נו ע"ב-נח ע"א בדפוס ירושלים תרס"ה. לעיין בטעם שהתהוות ראשונה אינה נחשבת הופעה שלמה, ובתנאים לחידוש הבא אחריה.

ספר הגלגולים, פרק ז. לבחון את היחס בין אי-היכללות, חלקי בי"ע, אצילות ועיטור באלף השביעי. אין לזהותו עם הקדמה ז בשער הגלגולים.

לקוטי הש"ס לאריז"ל, ליוורנו תק"נ, יד ע"ב, בתוך אגדות סנהדרין. לעיין בטעם קיצור העיבור וביחס לבירור; אין לייחס למקור את חלוקת התקופות שלא נאמרה בו. תניא, אגרת הקודש כו, בצד אגרת הקודש ז. להשוות את דיני הלידה העתידיה ללשון "עד ביאת המשיח ועד בכלל".

לקוטי תורה, שיר השירים נ ע"א, ד"ה כי כאשר השמים החדשים, סעיף ד; והביאור, נא ע"ג. להפריד בין עיטור הנשמות ובין ביאור ההמשכה מפנימיות עתיק, ובין סעיפי הדרוש לסעיפי הביאור. לעיון משלים: דרושים לשמיני עצרת פט, א, על העטרה לנשמות הצדיקים.

לקוטי תורה, צו ז ע"ג, ד"ה ואכלתם אכול. לבחון כיצד הנשמות העתידיות מוסיפות מעלה בקיימות, ומדוע אין לזהות כל חידוש עם לידת ילד נוסף.

ביאורי הזהר לצמח צדק, חלק ב, ד"ה גנתא, עמ' תתיח-תתכח, ובייחוד תתכז-תתכח; אור התורה סידור, ד"ה ה' הושיעה, עמ' קג-קד. להשוות את טעמי קיצור העיבור ואת מצב העולמות, בלי לייחס לדרוש חלוקת תקופות שאינה מפורשת בו.

בני אהרן, הקדמה ו אותיות ג, ה, ט-יב; הקדמה ז אות א. לעיין ביישוב ההיכללות, בתוספת לעומת שורש ועיקר, ובירידה רצונית לעומת נפילה. זהו פירוש מזוהה, והחלתו על נשמה מסוימת היא שאלה נוספת.

המשך תער"ב, חלק ג עמ' א'רצז, ולצדו חלק ב עמ' תשעא. להבחין בין נשמות שכלולות באדם וטרם ירדו לבין חדשות במדרגה הנידונה לעתיד; המחבר אינו נוקב כאן בשם אדמו"ר הזקן.

ספר השיחות תש"ה, עמ' 127-130; ספר השיחות תש"ו עמ' 22, תש"ז עמ' 150-151 ותש"ח עמ' 157. לצרף את סיפור ההכנה לתיאורי האצילות, ההתלבשות והגילוי, בלי להשלים משפט על היכללות שלא נמסר בהם.

ספר המאמרים תש"ח, עמ' 240-241, הערת הרבי ו. ללמוד את שני הטעמים לזהירות במצווה ואת ההבחנה בין שימוש כללי במונח לבין זיהוי אישי.

תורת מנחם ה, עמ' קפד, שבת שמיני תשי"ב; ז, עמ' 259, זאת חנוכה תשי"ג. להשוות המשכה כללית דרך נשמת אדמו"ר הזקן לאפשרות חדשות בזמן הגלות, ולשמור על תחומה של כל אמירה.

תורת מנחם יד, עמ' 123, שבועות תשט"ו סעיף יח; תורת מנחם טז עמ' 277, אם בחוקותי תשט"ז; כה, עמ' 26-28, יו"ד שבט תשי"ט סעיפים יא-יג. לעיין בנשמה חדשה כסימן לגאולה, בתוספת העילוי והעטרות, ובכוח הצדיק להמשיך נשמות חדשות. כל מקור מלמד צד אחר של החידוש.

תורת מנחם כז, עמ' 252, וישב תש"כ סעיף יג, ובאותו כרך עמ' 273, שמות תש"כ סעיף ב. לבחון יחד את הכלל על חדשות ההווה ואת הכינוי לאדמו"ר הזקן, ולהגדיר היכן מתחיל החיבור הפרשני.

תורת מנחם מה, עמ' 183, ד"ה ויצא יעקב תשכ"ו סעיף ז; ענינה של תורת החסידות, סעיף ו והערה 45, או 48 בנוסח המשולב. ללמוד את חלוקת אופני הלידה בצד ההפניה המבארת את כינוי אדמו"ר הזקן.

אגרות קודש כה, אגרת ט"שצד, י"ב מרחשוון תשכ"ח; לקוטי שיחות לט עמ' 408. ללמוד את ההבחנה בין מקור ההמשכה לאוצר "גוף" ואת הצעת הפירוש ל"מבראשית". האגרת אינה ממיינת את כל ילדי העתיד.

ויאמר לו יהונתן תשל"א, ספר המאמרים מלוקט חלק א, עמ' שמג, פתיחה. לעיין ביחס שבין דוגמת ההתחדשות עכשיו, אמיתית לעתיד והעטרות. הרב מ"מ אלישביץ, הערות וביאורים גליון תתקצט, חג השבועות תש"ע; גליון האלף, ג' תמוז תש"ע. לעיין בניסיונות מיפוי התקופות ובהבחנה בין מקור מצוטט להצעת המחבר.

בדרכי החסידים, מתורת ר' יואל כהן, עמ' 107, 110-112. לקרוא את ההקדמה, סיפור הוויכוח והסבר ההפניה ברצף; לשמור על מעמדו של פירוש מאוחר ערוך ועל ההבדל בינו לבין מענה מקורי מצולם.